

generalizarea experienței înaintate în unitățile economice

AUTOCONDUCEREA MUNCITOREASCĂ ÎN ACȚIUNE

„Dezvoltarea continuă a democrației socialiste, în-
tărirea autoconducerii muncitorești și autogestiu-
ii economice vor deschide un larg câmp de manifestare
a inițiativei oamenilor muncii, a capacităților creatoa-

re ale întregului popor, de afirmare plenară a perso-
nalității umane“.

(Din proiectul Directivelor Congresului al XII-lea
al Partidului Comunist Român)

Un concept original, cu profunde implicații în dezvoltarea democrației noastre socialiste

CONSTRUCȚIA societății socialiste multilateral dezvoltate impune, datorită
complexității procesului de dezvoltare, perfecționarea continuă a conducerii vie-
ții economice și sociale. Aceasta constituie un mijloc prin intermediul căruia
se fundamentează — etapă cu etapă — strategia și tactica evoluției sistemului
social, se precizează obiectivele, ritmurile și proporțiile dezvoltării, se mate-
rializează în fapt concepțiile și mecanismele care au fost luate în considerare
la stabilirea orientărilor strategice.

Bilanțul pe care-l va face în următoarele zile marele forum al comuniști-
lor, privind realizările dobândite de poporul nostru sub conducerea partidului,
se inscrie ca o realizare de însemnătate istorică desfășurarea unui intens
proces de perfecționare a relațiilor de producție și sociale, de organizare pe
baze științifice a conducerii societății, de dezvoltare a democrației socialiste,
creindu-se — după cum se subliniază în proiectul Directivelor Congresului
al XII-lea al P.C.R. — un cadru organizatoric larg pentru participarea nemij-
locită a întregului popor la edificarea noii orînduirii, la făurirea conștientă a
propriului destin.

Autoconducerea în contextul noului mecanism economico- financiar

CERINȚELE trecerii la o nouă cali-
tate a activității economice, determi-
nate de nivelul de dezvoltare la care
am ajuns, au făcut necesară perfec-
ționarea mecanismului economico-finan-
ciar, astfel încît unitățile econo-
mice, organele de conducere colectivă
să dispună de **pirghii corespunzătoare**
pentru îndeplinirea în cit mai bune
condiții a rolului și atribuțiilor ce
le revin, pentru stimularea creșterii
eficienței economice, cointeresarea oa-
menilor muncii la valorificarea supe-
rioară a resurselor existente și obti-
nera de rezultate economice supe-
rioare. O importanță decisivă a avut în
acest sens Plenara Comitetului Cen-
tral al P.C.R. din martie 1978, care

a adoptat importante măsuri, bine
cunoscute, privitoare la perfecționarea
conducerii și planificării economico-
financiare.

O idee centrală care s-a urmărit
în perfecționarea mecanismului eco-
nomico-financiar a fost **introducerea**
autoconducerii muncitorești ca prin-
cipiu de bază în organizarea și func-
ționarea tuturor unităților economice
— concept profund original, de mare
valoare pentru teoria și practica con-
strucției socialiste, formulat de secre-
tarul general al partidului, tovarășul
Nicolae Ceaușescu.

Sensul măsurilor adoptate de Ple-
nară — și care, în perioada ce s-a
scurs de atunci, au fost aplicate con-
secvent, dovedindu-și pe deplin via-
bilitatea — a fost din nou definit cu
claritate de către tovarășul **Nicolae**
Ceaușescu, în Cuvîntarea la Conferința

organizației municipale de partid
București, din 8 noiembrie a.c.:

„Trebuie să se acționeze cu toată
fermitatea pentru aplicarea neabătu-
tă a noului mecanism economic în to-
talitatea sa, luindu-se din acest me-
canism nu numai ceea ce apare avan-
tajos pentru anumite conduceri de
întreprinderi; esențialul este, tovarăș,
ca întreaga activitate să funcționeze
pe principiile economice, pe bugete
proprii, ca fiecare întreprindere să
răspundă realmente de felul în care
gospodărește mijloacele încredințate
de societate și asigură o valorificare
maximă, un maximum de randament,
un maximum de economii și, desigur,
o creștere maximă a beneficiilor, pre-
cum și vărsarea la buget a unei părți
cît mai însemnate pentru interesele
generale ale dezvoltării societății, ale
ridicării bunăstării poporului nostru.
Autoconducerea muncitorească, auto-
gestiunea, prevăzute în noul mecanism
economic, trebuie să se realizeze în
toate sectoarele, să ducă la creșterea
răspunderii organismelor colective, a
adunărilor generale, a tuturor oame-
nilor muncii pentru buna desfășurare
a activității“.

Fiind vorba de o categorie principal
nouă, a apărut în mod firesc întrebarea:
ce este autoconducerea muncitorească?
care îi sînt particularitățile? cum
trebuie să înțelegem aplicarea ei în
cadrul relațiilor de producție socialiste,
în condițiile guvernării principiului
centralismului democratic și a prin-
cipiului unitare a economiei naționale?*)

*) Aceasta a fost, de fapt, prima
problemă pe care au ridicat-o spre clarifi-
care secretarii de partid, președinți
ai consiliilor oamenilor muncii, la cursul
ținut la Academia „Ștefan Gheorghiu”
în iunie a.c.

Simpla enunțare a principiului autoconducerii muncitorești, autogestunii și autofinanțării, fără a se înțelege conceptul teoretic din care derivă și particularitatea aplicării lui în condițiile existenței proprietății socialiste a întregului popor asupra mijloacelor de producție, poate da naștere la confuzii.

Pentru a înțelege sistemul românesc al autoconducerii muncitorești, autogestunii și autofinanțării, cu semnificațiile lui distincte care-i conferă particularitățile specifice, trebuie de la început să precizăm că **autoconducerea muncitorească este o metodă de conducere colectivă pe bază de plan a activității unităților economice** și care trebuie înțeleasă din două unghiuri de vedere: a) **cadrul conceptual proiectat și aprobat** în care se desfășoară; b) **formele organizatorice instituționalizate** pentru aplicare.

Rolul sporit al planului, al conducerii unitare a economiei

REFERINDU-NE la aspectul conceptual, și în viitor va trebui să concepem dezvoltarea societății românești luând în considerare **cerințele legii dezvoltării planice, proporționale a economiei naționale** ca lege specifică societății socialiste și să asigurăm, prin intermediul planurilor cincinale și anuale, progresul economico-social accelerat. Deci, autoconducerea muncitorească trebuie să se dezvolte și să acționeze în condițiile amplificării rolului planului și al conducerii unitare a economiei naționale, în condițiile aplicării centralismului democratic.

Planul — ca latura cea mai importantă a mecanismului economic — cunoaște, în condițiile autoconducerii muncitorești, o serie de îmbunătățiri de ordin calitativ. Ele urmăresc, în principal, o nouă organizare a fluxului activităților de planificare, menită să asigure **participarea directă a unităților economice la întocmirea planului**; o mobilizare mai bună a mijloacelor și resurselor de care dispune societatea la un moment dat, printr-o cuprindere mai bună, în spațiu și conținut, a **planului în profil teritorial**; o fundamentare bazată pe elemente calitativ noi, în sensul **legăturii planurilor cu prognozele**; o lărgire a democratizării activității de planificare, prin contribuția oamenilor muncii la pregătirea și fundamentarea deciziilor de plan; afirmarea mai puternică a principiului muncii și conducerii colective în toate sectoarele de activitate, prin **treccrea obligatorie a avizării planului la toate organele de conducere colectivă instituționalizate** etc.

Indicatorii economici prin intermediul cărora se stabilesc modelul și corelațiile planului suferă și ei modificări, în sensul că se accentuează **rolul indicatorilor — îndeosebi al celor fizici — care măsoară rezultatele finale și de efort propriu al unității economice, crește importanța acordată normelor și normativelor de plan.**

De asemenea, planul se îmbunătățește în sens calitativ și prin faptul că drept criteriu de bază al aprecierii activității productive, în locul indicatorului producția globală (care dădea o imagine eronată a efortului propriu al unităților economice, rezultată adesea din artificii de calcul, din plimbarea inutilă și înregistrarea repetată a unor piese și subsansamble de la o întreprindere la alta) s-a introdus indicatorul **producția netă**, care prin conținutul său oferă posibilitatea de a pune mai bine în evidență contribuția unității economice la realizarea venitului național. Totodată, construirea planului având la bază sporirea rolului indicatorului **producția fizică obligă la elaborarea corectă a tehnologiilor de fabricație, la stabilirea judicioasă a consumurilor de materiale și manoperă, la inițierea unor măsuri tehnico-organizatorice menite să contribuie la reducerea consumurilor materiale, la introducerea unor tehnici noi de proiectare și de evidență a rezultatelor, la căutări și cercetări mai largi pentru găsirea soluțiilor de încadrare în nivelurile planificate.**

Metodologia întocmirii planului de jos în sus, pe baza nivelurilor orientative și normativelor de plan, oferă unităților economice posibilitatea de a cunoaște cerințele societății și antrenează participarea reală a tuturor oamenilor muncii la actul de conducere, prin căutarea de soluții tehnice și organizatorice în vederea unei **fundamentări reale** a indicatorilor de plan.

În această etapă a elaborării planului apare un element esențial, care trebuie înțeles de către toți cei chemați să realizeze autoconducerea muncitorească. Anume, **nivelurile orientative și normativele de plan trebuie defalcate la nivel de secție, atelier și loc de muncă**, urmărindu-se, pe cât posibil, **nominalizarea lor în produse fizice**. Acest lucru cere din partea organelor de conducere colectivă un efort suplimentar de gândire pentru determinarea soluțiilor specifice, oferind în schimb oamenilor muncii cunoașterea concretă a ceea ce au de făcut în anul de plan.

Al doilea moment important, care scoate în evidență caracterul larg democratic al participării oamenilor muncii la actul de conducere, îl reprezintă **atragera lor la descoperirea tuturor resurselor și aplicarea metodelor și soluțiilor care să asigure realizarea nivelurilor orientative și normativelor de plan la locul de muncă, atelier sau secție**, acolo unde ei își desfășoară zilnic activitatea. Prin acest sistem se asigură cunoașterea în detaliu a cerințelor de plan de către toți decidenții situați pe diferite trepte ierarhice, ceea ce este un fapt deosebit de pozitiv, deoarece asigură definitivarea planului pe baza unei motivări reale, ce are la bază mobilizări de noi resurse, schimbări de soluții și tehnologii de lucru, la care au luat parte toți oamenii muncii din zona respectivă de activitate.

Adunările generale ale oamenilor

muncii, ce au avut loc în aceste zile în întreprinderi, institute și centrale, au scos puternic în evidență valoarea acestei participări, exprimată în elaborarea și aprobarea unor programe de măsuri capabile să garanteze îndeplinirea indicatorilor de plan și a angajamentelor în întrecere pe anul 1980.

Procesul de fundamentare a planului, ce are loc în lanț pe toate treptele ierarhice, pune în evidență **forța de manifestare reală a autoconducerii muncitorești în acțiune.**

Acestui moment se cuvine să-i acordăm cea mai mare importanță, cu ocazia fundamentării planului de jos în sus, deoarece se scot în evidență toate eventualele necorelări cuprinse în modelul de plan primit de întreprindere. Necorelările acceptate — în discuția de fundamentare — ca reale trebuie să constituie tabloul de bord al fiecărui conducător situat pe o anumită treaptă ierarhică, o sursă de precizare a răspunderilor în legătură cu nevoile urgente ce trebuie soluționate pentru asigurarea mersului normal al realizării planului.

S-a creat astfel, prin mecanismul nou de fundamentare a planului de jos în sus, tabloul de bord al abaterilor față de plan, pe trepte ierarhice — ceea ce oferă posibilitatea introducerii unei **conduceri prin excepție**, orientată direct spre rezolvarea obiectivelor majore de care depinde desfășurarea normală a planului național unic de dezvoltare.

Acțiunea pirghiilor economico-financiare

O ALTĂ IDEE care trebuie bine înțeleasă se referă la faptul că, așa după cum este cunoscut, planul național unic, prin indicatorii săi, nu trebuie și nici nu poate să cuprindă în amănunt toate aspectele activității economico-sociale. De aceea, în înfăptuirea conceptului românesc de **autoconducere muncitorească bazată pe autogestune și autofinanțare** trebuie să înțelegem că ceea ce nu este pus în mișcare prin plan, este pus în mișcare prin **acțiunea pirghiilor economice și financiare** — care trebuie astfel sincronizate, încât să conducă în permanență la înfăptuirea obiectivelor și sarcinilor de plan. Totodată, trebuie avut în vedere că fiecare pirghie economico-financiară trebuie să susțină acțiunea celorlalte. Astfel, de pildă, nu se pot accepta concomitent conceptul de dezvoltare economico-socială pe baza planului unic și formarea prețurilor pe piață pe baza cererii și ofertei; un astfel de mecanism ar conduce, pînă la urmă, la anularea efectelor conducerii planificate a economiei naționale. Rezultă deci că autoconducerea muncitorească trebuie să se realizeze în condițiile de restricții impuse de felul cum au fost reglementate și sincronizate sistemul de retribuție, sistemul de prețuri, sistemul de finanțare și sistemul de creditare, care reprezintă cele mai importante pirghii economice și financiare. Adău-

gind la acestea **sistemul contractelor economice** — care trebuie, potrivit noilor prevederi, să stea la baza fundamentării planului, iar odată cu adoptarea fiecărui plan anual clauzele din contractele cu durată de pînă la 5 ani să fie adaptate și detaliate, concomitent cu actualizarea sarcinilor de plan pentru anul imediat următor, ceea ce dă posibilitatea emiterii din timp a repartițiilor și aducerii precizărilor necesare în contractele încheiate — avem imaginea completă a cadrului conceptual în care trebuie să se desfășoare autoconducerea muncitorească.

De asemenea, fiecare unitate economică trebuie să-și organizeze activitatea productivă de așa natură, încît prin realizarea prevederilor cuprinse în **bugetul de venituri și cheltuieli** să-și acopere cheltuielile, fără să aștepte finanțare de la bugetul statului. Aceasta va determina organele de conducere colectivă să respecte cu rigurozitate contractele economice, să introducă metode noi, mai eficiente de proiectare și reproiectare a produselor, de programare și urmărire a producției, de cercetare continuă a cererii pieței interne și externe, asigurînd o producție competitivă și venituri sporite.

Creșterea rolului **beneficiului** ca indicator de exprimare a eficienței economice și ca principală sursă de alimentare a fondurilor ce se creează la nivelul unității economice intensifică mobilizarea colectivelor de muncă pentru realizarea și depășirea sarcinilor de plan, intrucît în acest mod interesele generale ale societății se împletesc organic cu interesele fiecărui om al muncii, concretizate în mărirea avantajelor ce le pot obține din fondul de participare a oamenilor muncii la beneficii, din fondul pentru acțiuni sociale și din cel pentru construcții de locuințe și alte obiective cu caracter social.

În legătură cu înțelegerea autoconducerii muncitorești în funcție de **cadrul organizatoric** creat, amintim că prin Legea nr. 5/1978 au fost legitimize competența și atribuțiile adunării generale, ale consiliului oamenilor muncii, ale biroului executiv în executarea actului de conducere în unitatea economică, s-a nominalizat și precizat rolul consiliilor pe domenii în pregătirea deciziilor colective. Dreptul atribuit celui mai înalt organ de conducere colectivă din unitățile socialiste de stat — adunarea generală a oamenilor muncii — de a aproba planul de producție, a alege reprezentanții în organele colective, a exercita controlul asupra organelor de conducere ale unității, pe lângă atribuțiile ce vizează mobilizarea oamenilor muncii la realizarea sarcinilor de plan, evidențiază caracterul larg democratic al organismelor de conducere chemate să realizeze în fapt autoconducerea muncitorească.

Un proces în continuă dezvoltare

ÎN PREZENT există neat un cadru larg, un întreg sistem de instituții

democratice care asigură condiții pentru participarea oamenilor muncii, a tuturor cetățenilor, fără deosebire de naționalitate, la conducerea întregii vieți economice și sociale. Dar procesul este departe de a fi încheiat; se pune problema, pe de o parte, de a **face să funcționeze cit mai eficace formele existente**, iar pe de altă parte de a le completa, îmbogăți continuu, potrivit cerințelor fiecărei etape și posibilităților pe care le oferă ridicarea nivelului conștiinței socialiste a maseilor, mărirea gradului lor de activizare. Un exemplu elocvent îl constituie, de pildă, măsurile adoptate la propunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu privind creșterea rolului Frontului Unității Socialiste în viața social-politică a țării și îmbunătățirea organizării sale; fără îndoială că viitoarele organizații proprii ale Frontului Unității Socialiste din întreprinderi și instituții, acționînd pentru mobilizarea tuturor oamenilor muncii la îndeplinirea sarcinilor stabilite de partid, vor găsi și exploata un teren fertil de colaborare cu organele de conducere colectivă.

După cum se arată în proiectul Directivei Congresului al XII-lea al P.C.R., în conformitate cu obiectivul fundamental al planului cincinal 1981—1985 va continua procesul de **perfecționare a tuturor raporturilor sociale, adîncirea democrației socialiste, mobilizarea tot mai activă a maseilor largi de oameni ai muncii la conducerea unităților în care lucrează și a întregii vieți economico-sociale, afirmarea plenară a personalității umane.**

În legătură cu aceasta, în spiritul prevederilor din proiectul de Directive referitoare la perfecționarea în continuare a conducerii și planificării economico-financiare, supunem atenției consiliilor oamenilor muncii și forurilor de resort unele propuneri** vizînd **mărirea operativității și eficienței acțiunii organelor de conducere colectivă, potrivit atribuțiilor și răspunderilor ce le revin.**

● Elaborarea planului în expresie fizică și nominalizarea producției, pornind de la contracte ferme, să se bazeze pe cunoașterea pieței, creîndu-se astfel premise pentru fundamentarea producției nete.

● Continuarea procesului de perfecționare a sistemului de indicatori, în sensul introducerii de noi criterii de măsură care să exprime și să determine mai bine relația economică ce se naște.

● Deoarece în timpul aplicării noului mecanism economico-financiar apar, în unitățile economice, o seamă de aspecte care ar trebui luate în seamă la perfecționarea și sincronizarea pirghiilor financiare, ar fi utilă organizarea unor comisii metodologice

la nivel de ramură, care să cerceteze toate aceste implicații și să caute să le rezolve cu forurile ierarhice competente. Asemenea rezolvări presupun, totodată, o mai mare elasticitate și operativitate în adaptarea unor reglementări la cerințele izvorîte din evoluția fenomenelor economice.

● Insușirea în mod unitar, de către toți conducătorii și membrii organelor de conducere colectivă, a concepției — reflectată în prezent prin legi — ce stă la baza noului mecanism economico-financiar. Pentru aceasta se impune și organizarea unor forme de verificare a însușirii acestei concepții de către toți cei ce trebuie să le aplice în activitatea practică.

● Organizarea unei evidențe eficiente și operative, începînd de la formația de lucru, atelier, secție, care să asigure, pe baza unor indicatori bine dimensionați și fundamentați științific, urmărirea realizării planului și relevarea rezervelor existente.

● Atribuirea unui rol crescînd conducerilor colective în organizarea și dimensionarea diferitelor compartimente funcționale, secții de producție și ateliere, în concordanță cu specificul și necesitățile reale ale întreprinderilor respective. Actualele delimitări stricte în acest domeniu impun o aliniere a tuturor unităților la același șablon, deși necesitățile și posibilitățile reale de încadrare ar permite adoptarea altor soluții de organizare, mai eficiente în condițiile date.

● Asigurarea posibilității ca organele de conducere colectivă să utilizeze mai elastic pirghia de cointerese materială, care să stimuleze și mai puternic acțiunile oamenilor muncii în îmbunătățirea laturilor calitative ale activității de producție.

● Editarea unor materiale metodologice și de schimb de experiență care, în completarea regulamentelor de funcționare a C.O.M., să explice și exemplifice procedeul de lucru în colectiv, nominalizarea sarcinilor și răspunderilor pe fiecare din membrii consiliului oamenilor muncii etc.

AFIRMAREA deplină a autoconducerii muncitorești în acțiune, îmbogățirea continuă a dimensiunilor ei, aprofundarea investigației teoretice a aspectelor noi ce vor rezulta din practica aplicării acestui concept vor constitui factori de cea mai mare însemnătate pentru **dinamizarea la un nivel superior a energilor umane în direcția realizării obiectivelor majore ale dezvoltării societății noastre, prefigurate în proiectele documentelor Congresului partidului, pentru ridicarea calității conducerii prin participarea efectivă, la realizarea ei, a tuturor oamenilor muncii.**

Niță CARAGEA

Academia „Stefan Gheorghiu“

** Rezultate, în principal, din discuțiile purtate cu unele categorii de participanți la cursurile de perfecționare de la Academia „Stefan Gheorghiu“.

Stilul și metodele de muncă : exemple din practică și valoarea lor de principiu

SISTEMUL instituțional și cadrul normativ create pentru exercitarea colectivă a conducerii unităților economice, cu o largă participare a oamenilor muncii, au generat în proporții de masă inițiativă și responsabilitate, au lărgit baza relațiilor de colaborare în muncă dincolo de parametrii obligați sub raport tehnologic și organizatoric-funcțional, determinând o **noastră optică asupra potențialului tehnic și uman, asupra posibilităților de a-i valorifica rezervele.** Experiența acumulată de către consiliile oamenilor muncii din întreprinderi și sociale, începe totodată să definească **trăsăturile specifice ale unui stil și unor metode ale conducerii colective,** care, îmbrăcînd o varietate de forme firesc influențate de condițiile locale și de personalitatea participanților la actul de decizie, se disting prin conținutul unitar — **democrația gândirii și acțiunii.**

Consolidarea acestui conținut, selecția formelor cu putere de generalizare, eliminarea unor erori de interpretare și de comportament care pe alocuri încă dau o tentă de formalism activității, adaptarea metodelor mo-

derne de conducere la cerințele organelor colective reprezintă terenul unor preocupări necesare ale consiliilor oamenilor muncii, în exercitarea atribuțiilor și răspunderilor cu care sînt investite.

INIȚIATIVE, EXPERIENȚE

În cele ce urmează consemnăm unele experiențe și opinii privind stilul și metodele de muncă ale conducerii colective.

ANALIZĂ, DECIZIE, REZOLVARE COLECTIVĂ

CONSULTAREA oamenilor muncii s-a dovedit a fi pentru aceștia o puternică motivație în participarea la rezolvarea problemelor majore ale întreprinderilor. Cînd, confruntat cu greutăți și neajunsuri, consiliul oamenilor muncii nu caută să le camufleze ori să le scuze, ci le pune pe tapet, cu toată probitatea, în fața **întregului colectiv,** fiecare lucrător se simte îndemnat să-și autoanalizeze partea proprie de răspundere și să se gîndească la soluții.

Consumurile energetice relativ ridicate cu care se realizează producția au constituit una din principalele probleme analizate în primele două adunări generale din acest an ale oamenilor muncii de la Întreprinderea textilă „Moldova” — Botoșani. Participanții la dezbateri au contribuit, cu observațiile și propunerile lor, la identificarea unor canale de risipă; ca o concluzie generală a rezultat necesitatea de a se acționa cu precădere asupra modernizării tehnologiilor de fabricație.

Consiliul oamenilor muncii a stabilit în acest sens sarcini concrete atît pentru secția mecano-energetică și compartimentele funcționale implicate, cît și pentru comisia de resort; a fost, de asemenea, constituit un larg colectiv de muncitori, maeștri și ingineri pentru studierea soluțiilor concrete. Introducerea bilanțurilor energetice pe utilaje și ateliere-secții a indicat în ce direcții trebuie să se acționeze prioritar.

OPINII, PROPUNERI

Ca urmare, în planul unic de măsuri aprobat de recenta conducere generală a oamenilor muncii pentru dezbateră sarcinilor pe anul 1980 au fost incluse, printre altele: realizarea într-o singură operație și în aceeași baie a vopsirii și tratării cu reactivi pentru unele articole din fire poliesterice; întărirea controlului interfazic pentru evitarea murdăririi produselor, astfel încît să se reducă durata proceselor de spălat-termofixat și, deci, consumul de energie; extinderea iluminatului local; respectarea graficelor de întreținere, curățire, ungere a utilajelor; îmbunătățirea izolării conductelor termice.

FUNDAMENTAREA ȘTIINȚIFICĂ A DIRECȚIILOR DE ACȚIUNE

REGULAMENTUL de funcționare a consiliilor oamenilor muncii recomandă ca materialele supuse dezbaterii organului de conducere colectivă să fie elaborate, cînd este cazul, în mai multe variante fundamentate. Acesta este un moment în care trebuie să intervină **utilizarea metodelor științifice de analiză,** pentru probleme de însemnătate deosebită făcîndu-se eventual apel la consultanți-specialiști de la cabinetele teritoriale de organizare, de la instituțiile de perfecționare a pregătirii profesionale, din învățămîntul superior.

Colaboratorul nostru **Cristea Ioniță,** de la Școala interjudețeană de partid Brașov, ne relatează modul în care s-a făcut, într-o întreprindere constructoare de mașini din localitate, analiza îndeplinirii planului producției

fizice pe sortimente. Colectivul însărcinat cu pregătirea materialului, asistat de un consultant, a prezentat consiliului oamenilor muncii nu numai situația realizărilor pe categorii de semifabricate și produse finite (plus producția de S.D.V.-uri, reparații capitale, lucrări cu caracter industrial), ci și o apreciere globală, bazată pe calculul coeficientului mediu de îndeplinire a planului la producția fizică pe sortimente. Acest coeficient se obține împărțind suma procentelor (valorilor) fiecărei poziții recalculată în limitele planului, la numărul total al pozițiilor de plan $\times 100$ (sau la valoarea producției planificate). Valoarea procentului recalculat (obținut) în limitele planului rezultă, pentru fiecare poziție, din comparația între realizări efective și plan, considerîndu-se 100% (respectiv valoarea planificată) în cazul depășirilor și procentul (valoarea) efectiv realizat în situația neîndeplinirii planului. S-a constatat astfel o situație aparent paradoxală: planul producției marfă era îndeplinit, dar față de cel al producției fizice se înregistra o rămînere în urmă de cîteva procente — și s-a găsit explicația: depășiri la unele sortimente în dauna altora (la care nu s-au respectat integral obligațiile contractuale), existența în plan a unui volum de producție nenominalizată și modificarea planului pe parcursul realizării lui.

Pornind de la asemenea informații pertinente, C.O.M. a avut teme pentru o orientare asupra punctelor nevralgice. Decizia adoptată a avut în vedere acoperirea parțială a restanțelor prin livrări din stoc, creșterea ritmului producției la sortimentele cu planul nerealizat, verificarea asigurării desfacerii la cele cu depășiri etc. S-au tras, totodată, învățăminte de esență: **tendința de a fabrica, cu precădere, produse care asigură creșterea producției nete și a rentabilității trebuie în orice caz să fie subordonată respectării integrale a sortimentății stabilite și a contractelor încheiate cu beneficiarii,** pentru a nu produce dereglări în aprovizionarea economiei naționale și în propria activitate a întreprinderii.

INFORMARE, CONVINȘERE, MOBILIZARE

DECIZIA — act de autoritate și responsabilitate cu caracter obligatoriu, normativ, prin care organismele și cadrele de conducere stabilesc direcția unei acțiuni și modul de realizare a acesteia — devine operațională în momentul în care ajunge la toți factorii responsabili și la factorii de sprijin; în această ultimă categorie se include, în cazul deciziilor de importanță deosebită, întregul colectiv de muncă, fără aportul căruia acțiunile stabilite nu-și află o materializare eficace.

Există două modalități de **informare a oamenilor muncii asupra deciziilor:** una pe care am numi-o **pasivă** (prin stația de radioficare, afișare, fol

volante ș.a.) — și alta activă, întrucât armărește nu numai simpla luare la cunoștință, ci **înțelegerea și însușirea** hotărârilor organului colectiv de conducere.

La aceasta din urmă ne vom opri, printr-o exemplificare pe care ne-o furnizează președintele consiliului oamenilor muncii de la Întreprinderea de confecții și tricotațe București, **Elena Burtca.**

După fiecare ședință, secretarul C.O.M. se îngrijește de multiplicarea deciziilor adoptate și de difuzarea lor atât la membrii organului de conducere colectivă, cât și la persoanele din afara acestuia, pentru care sînt nominalizate răspunderi și sarcini. Există însă și un sistem care asigură ca miile de oameni ai muncii din această mare unitate să fie informați operațiv asupra principalelor hotărâri — și, deci, mobilizați pentru a contribui la îndeplinirea lor. Anume: membrii C.O.M. intrunesc imediat, la nivelul secțiilor de care răspund sau din care provin, pe secretarul organizației de bază a P.C.R., șeful secției, președintele comitetului sindical, secretarul organizației U.T.C., expunîndu-le motivarea și conținutul deciziilor, măsurile ce trebuie luate pentru aducerea lor la îndeplinire. Acești factori de răspundere le prelucrează la rîndul lor, pe schimburi de lucru, cu ajutorii de maștri și organizatorii grupelor sindicale, care, în timpul pauzei de masă, organizează scurte întîlniri (de circa 10 minute) cu toți oamenii muncii, punîndu-i în temă.

În flux invers, pentru cunoașterea problemelor care frămîntă colectivele secțiilor, pentru găsirea de soluții izvorite din inițiativa lucrătorilor și pentru mai buna fundamentare a deciziilor, reprezentanții oamenilor muncii poartă individual discuții cu muncitorii și maștrii, culeg propunerile lor și le susțin în cadrul unor întîlniri (ce au loc în afara ședințelor de lucru ale organului colectiv) cu președintele C.O.M., prim-vicepreședintele și vicepreședintele — președinte al comitetului sindicatului.

Întreg acest proces de concentrare a ideilor și de difuzare a măsurilor luate pe baza lor reprezintă **pulsul viu al autoconducerii muncitorești**, oferind colectivului întreprinderii o puternică motivație care explică rezultatele bune obținute în realizarea planului și a angajamentelor.

O DETERMINANTĂ SUBIECTIVĂ A CALITĂȚII HOTĂRIRILOR

GREȘESTE fundamental acel președinte de C.O.M. sau de birou executiv care apreciază că o ședință a organului colectiv a fost „bună” pentru că punctul de vedere exprimat de el însuși a fost adoptat fără discuție, fără rezerve sau completări, cu alte cuvinte **fără interes**. Și mai grav, o astfel de lipsă de interes este uneori **provocată** de către cel ce conduce ședința, prin neanunțarea din vreme a ordinii de zi sau modificarea ei în ultimul moment, prin neacordarea,

înteruperea sau retragerea cuvîntului unor participanți, prin intrarea în „criză de timp” sau chiar printr-un ton autoritar. Respectarea cu strictețe a spiritului democratic, **analiza obiectivă a tuturor aspectelor problemei, adoptarea acelei variante de decizie care este cel mai solid fundamentată** — indiferent de pozițiile izolate contrare ale unor participanți și de poziția ierarhică a acestora; așa trebuie înțeles și înfăptuit actul colectiv de conducere.

Calitatea ședințelor influențează intens calitatea hotărîrilor; aceasta a fost concluzia rezultată dintr-o dezbateră organizată la Centrul de perfecționare a personalului din Ministerul Minelor, Petrolului și Geologiei, cu participanții la un curs pentru reprezentanții oamenilor muncii în C.O.M. Plasarea „punctelor nevralgice” la sfîrșitul ordinii de zi, cînd oboseala diminuează puterea de concentrare, nerespectarea orei de începere, plecarea din ședință a unor participanți, convocări la alte acțiuni, întocmirea superficială a unor materiale, din care nu se pot trage concluzii, sau prezentarea unilaterală a problemelor (numai cu argumentele care pledează în favoarea deciziei pe care o propun, ignorînd argumentele contrare); pînă și asemenea amănunte cum sînt condițiile de confort ale sălii — toate aceste elemente de **climat psihic și fizic al ședinței** au fost relevate ca factori inhibitori în participarea activă la analiza fenomenelor și la formularea direcțiilor de acțiune.

Eficacitatea ședințelor de lucru ale consiliilor oamenilor muncii mai este, în destul de multe cazuri, diminuată de faptul că pe lîngă problemele de analiză și decizie legate de activitatea economico-socială curentă și de perspectivă a unității, ordinea de zi se aglomerează cu încă 4—5 teme ce trebuie dezbătute nu pentru că ele ar răspunde întotdeauna unor **necesități imediate**, ci pentru că așa o cer diferite organe de sinteză. Președintele C.O.M. de la Întreprinderea siderurgică Oțelul Roșu, **Iulian Mustață**, consideră pe bună dreptate că **organele de conducere colectivă au acumulat suficientă maturitate și experiență pentru a aborda unele din aceste teme** nu neapărat la termenele sau cu periodicitatea impuse mai mult sau mai puțin formal, ci **atunci cînd apreciază că ele au devenit actuale**. Analiza lor periodică ar putea fi transferată în competența birourilor executive, care, de la caz la caz, să informeze C.O.M. asupra modului în care le-au rezolvat.

Consiliul oamenilor muncii de la Schela de extracție Boldești a avut prilejul să învețe **importanța unei bune pregătiri a ședințelor, în sensul calității materialelor prezentate și al situării judicioase pe ordinea de zi a chestiunilor prioritare**. La una din ședințe, primul punct l-a constituit o informare de rutină asupra situației producției muncii — în legătură cu care nu se ridicau probleme deosebite. Totuși ea a dat loc la discuții prelungite, fie asupra unor aspecte minore,

de resortul șefilor de secții și ateliere, al maștrilor, fie lipsite de legătură cu tema. Abia apoi s-a trecut la punctul de analiză: activitatea comisiei pentru calitatea producției și eficiența economică. Nesistemizat, eludînd esența, neoferind substanță pentru concluzii utile îmbunătățirii muncii și pentru orientări de viitor, raportul comisiei n-a trezit interes: puține luări de cuvînt, propuneri care nu vizau decît indirect obiectul dezbaterii. Este meritul președintelui C.O.M. că a reușit totuși să desprindă elemente pentru o hotărîre care să nu fie formală: însărcinarea membrilor comisiei cu efectuarea de analize la fiecare secție și atelier (pînă atunci atenția se concentrase aproape exclusiv asupra sectorului în care lucrează responsabilul comisiei), cooptarea unui inginer care să se ocupe de valorificarea aportului tehnicii noi la creșterea calității și eficienței producției, convocarea unei consfătuiri cu toți maștrii din secții pentru examinarea concretă a relației disciplină-calitate.

DIMENSIUNEA SOCIALĂ A ACȚIUNILOR C.O.M.

PROGRAMUL partidului de creștere a nivelului de trai material și spiritual al oamenilor muncii se înfăptuiește nu numai prin măsuri și acțiuni la nivel centralizat, ci și prin **materializarea lor la nivelul fiecărei unități** — ceea ce face parte din atribuțiile principale ale organelor de conducere colectivă.

Trustul de construcții industriale și agrozootehnice București are avantajul unei relative concentrări teritoriale a activității, volumul important de lucrări pe care-l execută fiind amplasat pe diferite platforme din București, la Giurgiu, Urziceni și în cîteva comune ilfovene. Consiliile oamenilor muncii valorifică acest avantaj și pe planul rezolvării problemelor sociale, utilizînd judicios resursele financiare într-o **concepție organizatorico-gospodărească** ce ține seama de asigurarea unui trai confortabil pentru constructori.

După cum ne relatează **Mihai Platon**, vicepreședinte al C.O.M. și președinte al comitetului sindicatului, organul colectiv de conducere colaborează îndeaproape cu organizația sindicală în rezolvarea problemelor de ordin social. Controlul permanent și analiza trimestrială comună a realizării prevederilor contractului colectiv au făcut ca angajamentele în acest domeniu, scadente pînă în prezent, să fie integral realizate. Consiliul de control muncitoresc, comisia de pensii și asigurări sociale a C.O.M. și comisia socială a sindicatului și-au distribuit activitățile și (în funcție de locul de muncă al membrilor) acoperirea teritoriului, într-o formulă elastică prin care, evitîndu-se paralelismul, să se poată totuși cumula eforturile atunci cînd e nevoie. De pildă, în prezent se desfășoară o amplă acțiune de descentralizare a serviciilor pentru cei peste 3500 de abonați, prin înființarea de cantine, microcan-

tine, săli de mese (cu transportul mâncării calde în marmite), la cât mai multe puncte de lucru. Lunar se analizează în biroul executiv al C.O.M. mersul execuției investițiilor proprii, între care se numără 3 cămine și un bloc cu apartamente și garsoniere, ce se vor adăuga fondului de aproape 3000 de locuri în cămine și locuințe de serviciu, aflat la dispoziția lucrătorilor trustului.

Secretarul cu probleme economice al Comitetului județean Prahova al P.C.R., **Vasile Grozea**, pină nu de mult director al uneia din marile întreprinderi prahovene, face apel la argumente din propria experiență pentru a sublinia însemnătatea rolului pe care trebuie să-l dețină în acțiunea C.O.M., în stilul de muncă al conducătorilor **dimensiunea socială a problemății curente și de perspectivă, contactul permanent cu oamenii, cunoașterea preocupărilor lor la locul de muncă și în afara acestuia, strădania de a-i ajuta.** Plus întreținerea unor relații de lucru destine, cu tentă personală în limitele unei discipline și principialități bine înțelese — relații prelungite în mod organizat și în afara programului (întîlniri cu absolvenții cursurilor de calificare, discuții libere săptămînal în întregul personal ingineresc, sărbătorirea „fiilor de onoare ai întreprinderii“, a celor ce ies la pensie, excursii ș.a.). Din mii de oameni se formează astfel o echipă sudată, capabilă nu numai de dăruire în munca de fiecare zi, dar și de eforturi incredibile în împrejurări excepționale.

INVESTIGAȚIA sumară făcută de redacție nu și-a propus decît să sugereze, prin cîteva exemple, lărga varietate a modalităților concrete de desfășurare a activității C.O.M., trăsături și manifestări ale stilului și metodelor de muncă practicate de acestea. Fără îndoială că o selecție mai cuprinzătoare și mai reprezentativă a cazurilor ar permite reliefaarea mai pregnantă a ceea ce este de reținut și de asimilat.

Există însă statuată necesitatea unei astfel de preocupări. Potrivit atribuțiilor unitare ale compartimentelor de muncă din unitățile economice, compartimentului organizare, control, protecția muncii (la centrale), respectiv compartimentului organizarea producției, muncii — protecția muncii (la întreprinderi) le revine, printre răspunderile legate de sporirea eficienței muncii de conducere, și obligația astfel formulată: „**propune măsuri pentru perfecționarea activității organelor de conducere colectivă și de generalizare a experienței pozitive a acestora**“.

Ne-am interesat la o serie de centrale și întreprinderi, dacă și ce s-a făcut în această privință. Și n-am aflat mai nimic. Fie că respectivele C.O.M. nu au intuit nevoia unei astfel de contribuții, fie că perfecționarea profesională a cadrelor din compartimentele de organizare nu a abordat și problematica specifică a con-

ducerii colective, fie că sub presiunea rezolvării problemelor curente s-a neglijat însușirea metodelor optime tocmai pentru această rezolvare, fie că nu există încă o formă de contact direct între experiențele consiliilor oamenilor muncii pe plan local sau în cadrul aceleiași centrale.

Democrația muncitorească, autoconducerea se dezvoltă, din esența lor conceptuală, prin practica ma-

nifestării lor de zi cu zi. **Stilul și metodele muncii și conducerii colective se construiesc pe baza principiilor generale, prin însumarea, distilarea și cristalizarea contribuțiilor provenite din toate unitățile. Generalizarea experienței pozitive este, de aceea, indispensabilă pentru perfecționarea întregii activități.**

Adrian RUSU

Modalități eficiente de instruire a președinților C. O. M.

PRIMUL CICLU de perfecționare a pregătirii președinților C.O.M., vicepreședinților (președinți ai comitetelor singulare și secretari ai organizațiilor U.T.C.) și reprezentanților oamenilor muncii în organele colective de conducere din economie, desfășurat în acest an, reprezintă numai începutul unui **proces continuu de instruire** a acestor cadre investite cu înalte răspunderi în rezolvarea problemelor activității economico-sociale, în exercitarea autoconducerii muncitorești. Atît creșterea complexității sarcinilor, în condițiile înfăptuirii obiectivelor de ordin calitativ înscrise în proiectele documentelor Congresului al XII-lea al P.C.R., cit și previzibila modificare a componenței consiliilor oamenilor muncii, ținînd seamă de caracterul eligibil al funcțiilor politice și al reprezentării, vor face necesară reluarea cursurilor, fie pe plan teritorial, fie prin programe organizate chiar în unități și conduse de participanții la cursurile ce au avut loc pină acum.

Din acest punct de vedere prezintă un deosebit interes generalizarea experienței acumulate de Centrul de perfecționare a pregătirii cadrelor de partid și ale organizațiilor de masă, din Academia „Ștefan Gheorghiu“, în desfășurarea cursului pentru secretari de partid, președinți ai consiliilor oamenilor muncii dintr-un număr important de unități economice, institute de cercetare și proiectare din Capitală. Temele din program — adaptate la interesele cursanților în funcție de ramura și domeniul în care aceștia își desfășoară activitatea — au fost rezolvate prin modalități diverse, inspirate din metodele moderne de transmitere și însușire a cunoștințelor, specifice educației adultului.

● Temele de orientare generală au fost tratate prin **expuneri făcute de către specialiști și însoțite de dezbateri.** Conferențiarilor fiind selectați din rîndul cadrelor cu o viziune cuprinzătoare asupra problemății respective, s-a reușit ca prezentarea teoretică să fie completată cu referiri concrete la practica construcției noastre economice și sociale, iar răspunsurile la întrebările cursanților au clarificat unele clemente de detaliu.

● Deosebit de apreciată a fost for-

ma de instruire constînd din dezbateri și schimburi de experiență pe bază de **referate întocmite de către cursanți.** Ea a fost aplicată îndeosebi la teme legate de activitatea concretă, de stilul și metodele de muncă ale consiliilor oamenilor muncii în îndeplinirea atribuțiilor ce le revin. Eficiența acestei modalități a rezultat, pe de o parte, din valoarea ei de instruire (autorii unor referate — de pildă, cu privire la conducerea activității financiare a întreprinderii pe baza bugetului de venituri și cheltuieli — au fost secondați de specialiști din unități, care au explicat în amănunt mecanismul de rezolvare a problemei respective), iar pe de altă parte, din confruntarea unei întregi game de soluții practice utilizate, punînd în evidență aspecte care, selecționate în funcție de rezultatele ce s-au obținut, însumate și modelate potrivit condițiilor fiecărei unități, capătă putere de generalizare. În plus, punerea în paralel a autoevaluării metodelor aplicate cu evaluarea lor colectivă în cadrul dezbaterii s-a dovedit capabilă să schimbe cu folos optica unor președinți de C.O.M., să le sugereze posibilități pe care nu le intuiseră.

● Recurgîndu-se la situații concrete din viața economică și socială a unităților, cursanții au fost invitați să **analizeze și să interpreteze problemele ce se puneau și să elaboreze împreună decizii fundamentale.** Această metodă a solicitat direct atenția și capacitatea de judecată a participanților; studiul de caz, exercițiul practic i-au înarmat pentru a recunoaște și a soluționa în mod adecvat fenomene similare din propriile lor unități, pentru a sesiza momentele cînd este necesară fundamentarea în colectiv a deciziilor.

● Includerea în programul cursului a unor **vizite documentare și schimburi de experiență în unități reprezentative** a oferit participanților posibilitatea de a cunoaște tehnologii noi, diferite moduri de organizare a activității productive, efectele unor măsuri vizînd îmbunătățirea indicatorilor calitativi etc.

Dan CONDREA

Climatul relațiilor la locul de muncă și influența sa asupra comportamentului colectiv

CONDIȚIILE de producție în economia noastră au produs transformări esențiale nu numai în natura muncii ca atare, ci și în aspectul ei social, antrenând o profundă dezvoltare a factorului uman, manifestarea unei noi atitudini față de muncă. Dar oamenii, creatorii de bunuri materiale, se prezintă ca o forță de muncă complexă și eterogenă, cu interese individuale, aspirații, grade de calificare și poziții ierarhice diferite. Pentru a se obține o eficiență înaltă a activității productive se impune abordarea unităților economice sub raport tehnico-economic, dar și social și psihosocial. **Sezizarea și studierea multiplelor manifestări ale subsistemului uman al întreprinderii oferă consiliilor oamenilor muncii condiții suplimentare pentru acțiuni menite să ofere, tuturor participanților la producție, satisfacția în muncă, năzuința de auto-perfecționare și de contribuție la îmbunătățirea activității colective, sentimentul de a fi implicați în rezolvarea unei game largi de probleme ce depășesc sfera imediată a locului de muncă.**

Industria noastră socialistă, continuându-și dezvoltarea vertiginoasă, își pune astăzi importante probleme de ordin calitativ. Rezolvarea lor presupune din partea organelor de conducere colectivă din unitățile economice o mai atentă studiere și orientare a fenomenelor și proceselor care au loc pe palierul cel mai jos al piramidei organizaționale: **echipele de muncă.** Aceasta cu atât mai mult, cu cât subordonarea intereselor individuale celor generale ale societății nu se face în mod direct, ci prin intermediul intereselor de grup, iar participarea oamenilor muncii la conducere trebuie să se manifeste nu numai cu prilejul actului de decizie, ci și în buna funcționare a sistemului autocondus.

Integrarea completă a intereselor astfel considerate, regăsită și în nivelul productivității muncii, este o problemă complexă și necesită crearea în permanență a unor premise care să favorizeze manifestarea voinței de a acționa, caracteristică autoconducerii. Aici intervin o serie de factori, printre care: politica de personal și de retribuție, relațiile interpersonale, relația de conducere și satisfacția în muncă, satisfacția de a exprima opinia, de a o vedea primită cu atenție și de a constata efectul ei pozitiv.

Un studiu întreprins în mai multe întreprinderi industriale clujene ne-a oferit constatările pe care le prezentăm în continuare, în legătură cu **relațiile interpersonale și fenomenul conducerii din formațiile de muncă.** Metodele folosite în cercetare au fost: analiza datelor obiective, observația,

ancheta pe bază de chestionar, interviul cu membrii grupurilor și personalul de conducere.

Dimensiunea psihosocială a procesului de producție

RELAȚIILE care se stabilesc între oameni la locul de muncă nu se reduc numai la cele funcționale, necesare îndeplinirii sarcinilor de producție. Cooperind în vederea realizării scopului comun, oamenii — ființe sociale și raționale — nu pot limita contactul la simple acte de recepție și execuție. Aproximarea lor spațială și temporală, dar mai ales interacțiunea lor conduc la apariția unor fenomene de percepție, apreciere, evaluare, comunicare etc. Totalitatea acestor relații care se stabilesc între oameni fără să fie cerute direct de sarcinile de producție se numesc relații interpersonale. Particularitatea lor constă în faptul că sunt **directe**, implică cel mai adesea o **încărcătură afectiv-emoțională** și privesc **aspecte particulare ale vieții oamenilor.**

Deci, paralel cu organizarea reglementată a colectivelor de muncă există o structură de relații de natură psihosocială, neprevăzută în normele de organizare a întreprinderii, dar care **influențează asupra producției și productivității muncii.** Ea apare ca o nouă dimensiune a procesului de producție, care permite sau nu valorificarea deplină a factorilor economici. În condițiile ritmului impresionant al dinamicii sociale, ale spectaculoaselor schimbări în forțele de producție, nici cei direct implicați, nici societatea nu mai acceptă metode perimate de organizare și conducere. **Mutațiile din mentalitatea muncitorilor, sensibilizarea lor la factori motivaționali care țin de afirmarea personalității proprii și colective, adâncirea democratismului vieții sociale cer să se cunoască relațiile interpersonale în fiecare echipă de muncă și, acolo unde ele constituie o frână, să fie transformate în motor al dezvoltării.**

Munca desfășurată într-o echipă este mai plăcută și mai rodnică dacă membrii ei găsesc cât mai mulți colegi care să corespundă criteriilor lor de selecție și, ca atare, să reprezinte o atracție unii pentru alții. Dacă însă această atracție se constituie pe cupluri, pe părți din formația de lucru sau este orientată spre exterior, echipa este mai puțin productivă, preocupările care predomină sunt cele personale, împingând pe un plan secundar realizarea obiectivelor colective. Totodată, s-a constatat că echipele în care preferințele se formează după alte criterii decât cele profesionale sau în legătură cu munca —

spre exemplu după rudenie, locul de naștere sau de domiciliu, modul de petrecere a timpului liber — sunt mai puțin productive și mai instabile decât cele ai căror membri se atrag reciproc fiindcă sunt pregătiți profesional, disciplinați și conștiințioși.

Spiritul de echipă, ferment al unei activități eficiente

NATURA raporturilor interindividuale dintre cei care produc bunurile materiale, concretizată în coeziunea de grup, este de cele mai multe ori un factor principal de frinare sau de stimulare a creșterii productivității muncii. În întreprinderile în care se manifestă interes pentru **crearea și menținerea spiritului de echipă**, forțele centripete sunt mai puternice decât cele centrifuge. Aceste întreprinderi se consideră și apar, ele însele, ca o echipă, încrederea reciprocă pe care o instaurează îndreptind într-o măsură mai mare forțele spre felul comun: a produce, cu randamente și eficiență ridicate.

În activitatea colectivelor din întreprinderi apar uneori elemente întâmplătoare și cu rezultate imprevizibile: grupuri formate din indivizi aparent competenți obțin rezultate slabe, echipe cu aptitudini mediocre au rezultate deosebite. Pentru a înțelege performanțele unui colectiv trebuie examinate relațiile dintre toți membrii săi dar mai ales, cele dintre **conducător și executanți.**

Modalitatea de îndeplinire a conducerii — adică organizarea, divizarea și coordonarea activităților individuale sau colective — depinde atât de caracteristicile persoanei conducător, cât și de situația concretă în care se realizează ea. În investigațiile menționate, folosind un chestionar referitor la personalitate, am putut identifica metodele de comportament și maniera de conducere a șefilor de echipă cercetați, corelându-le ulterior cu productivitatea muncii realizată de fiecare echipă.

Stilul de luare a deciziilor este variabila cheie a conducerii, determinând toate celelalte variabile. Prelucrarea datelor ne-a permis să constatăm că procedeele pe care le folosesc șefii de echipă și raporturile pe care ei le stabilesc, în luarea deciziilor, cu lucrătorii aflați în subordine favorizează într-o măsură mai mare sau mai mică interacțiunea dintre subiect și sarcină, permit sau nu manifestarea inițiativei individuale. Comportamentul caracterizat prin consultarea echipei, și interes față de părerea subordonaților, prin stimularea participării tuturor muncitorilor la luarea deciziei este specific stilului democratic. El induce comportamente pozitive, stimulează inventivitatea, autoconducerea, folosește motivații interne.

Determinante ale calității conducerii la nivelul formației de lucru

STILUL democratic este asociat, pe de o parte, cu valori pozitive ale șefilor: bună pregătire profesională, apropiere față de muncitori, orientare spre sarcină, exemplu de hărnicie în muncă, comportament mobilizator prin recompense morale pe care le acordă; pe de altă parte, cu o ridicată coeziune a echipei, absentism foarte scăzut, fluctuație doar ca tendință înspre echipă și cu o productivitate colectivă constant ridicată.

Dimpotrivă, emiterea de ordine și dispoziții fără a explica rațiunea lor și fără a solicita acordul asupra lor face ca participarea subordonaților să fie minimă și doar în condiții de supraveghere. Conducătorii care procedează astfel au fost numiți autoritari. Nu putem spune că acest stil este însoțit numai de modele de comportament negativ, cum se susține uneori. Am întâlnit șefi de echipă autoritari, percepuți de muncitorii din formația de lucru ca bine pregătiți profesional, apreciați ca buni organizatori — dar și distanți, conformiști, foarte puțin preocupați de starea sufletească și pregătirea subordonaților, interesați mai mult de relațiile cu superiorii, decît de producție. Din această îmbinare de variabile contradictorii rezultă adesea o atmosferă de tensiune și nemulțumire, o productivitate scăzută și tendințe centrifuge.

Nu am putut încadra comportamentul tuturor șefilor echipelor studiate în stilurile amintite mai sus. Unele formații de muncă fiind divizate, apartenența, șeful lui la unul din subgrupurile existente făcea ca stilul adoptat să fie „participativ” față de colegii de subgrup, în timp ce pentru cealaltă fracțiune a echipei apărea ca „exclusivist”, „neconsultativ”. În aceste cazuri părerile erau convergente: productivitatea redusă se datorează calității conducerii.

Formarea comportamentului în mediul muncii

ACTIVITATEA educativă pentru muncă trebuie să urmărească, desigur, formarea comportamentului în mediul muncii ca o latură a unei personalități complexe. Principalele orientări ale acestei activități constau în stabilirea formelor juste de a proceda în problemele profesionale și în relațiile dintre oameni, în capacitatea de a crea situații care să determine un comportament pozitiv.

Din observații rezultă că principalele deficiențe în această direcție se regăsesc în:

- dificultăți în formarea deprinderilor, atitudinilor și comportamentelor dorite la lucrători;
- aplicarea neechitabilă a sistemului de sancțiuni și evidențieri morale și economice;
- lipsa de experiență și de cunoș-

tințe necesare pentru interpretarea justă a comportamentelor și a atitudinilor.

Pentru îmbunătățirea relațiilor interumane din colectivele de muncă este necesar ca la nivelul conducerii acestora să se recurgă mai des la ajutorul elementelor de acțiune socială. Condiția și mijlocul pentru aceasta le constituie, în primul rînd, popularizarea cunoștințelor sociale și priceperea de a le aplica în colectivul de muncă, iar în al doilea rînd, conducerea prin sarcini. Astfel se creează posibilitatea percepției mai temeinice a fenomenelor sociale care apar în diferite verigi organizatorice și, cu ajutorul conducerii prin sarcini, se concentrează efortul asupra obiectivului ce urmează a fi realizat — și nu asupra rolului sau poziției în ierarhia unității. Autonomia inițiativei ca principiu de acțiune găsește, în acest caz, un cîmp larg pentru generalizare, iar controlul se transformă în autocontrol sau, cel puțin, în control preventiv.

Înfăptuirea sarcinii trasate de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, președintele Consiliului Național al Oamenilor Muncii, privind întărirea colaborării și contractelor C.O.M. cu secțiile, cu personalul muncitor din secții și ateliere, realizarea unirii eforturilor acestora în înfăptuirea programelor și a planurilor din toate unitățile presupune o atenție sporită și față de climatul din microcolectivele de lucru. Este o îndatorire ce revine în primul rînd reprezentanților oamenilor muncii în C.O.M., care au posibilitatea să cunoască direct și permanent componența formațiilor de lucru, nivelul spiritului de colaborare statornicit în cadrul acestora, stilul și metodele de conducere ale șefilor de echipă și să intervină pentru generalizarea celor mai bune experiențe, a spiritului de întraajutorare.

Petru PRUNEA
Institutul politehnic Cluj-Napoca

RĂSPUNSURI LA ÎNTREBĂRILE CITITORILOR

● Horea NAP, directorul Întreprinderii Electrocentrale, Cluj-Napoca:

Regulamentele de funcționare a consiliilor oamenilor muncii ale întreprinderilor și centralelor din industrie, construcții și transporturi se află sub tipar și vor fi difuzate unităților prin grija ministerelor de resort. Prezentări și comentarii ale acestor regulamente au fost publicate în „Revista economică” (nr. 29/1979; suplimentele nr. 31, 33/1979).

● Vasile ROȘCA, com. Zau de Cîmpie, jud. Mureș:

Sînt, într-adevăr, cazuri cînd președintele C.O.M., secretar al organizației de partid pe întreprindere, este — prin efectul legii, datorită funcției pe care o deține (în cazul citat de dv. — contabil șef) — membru al biroului executiv. Aici nu intervine nici un conflict de competențe; persoana respectivă face parte din ambele organe de conducere colectivă, potrivit funcției sale politice, respectiv administrative. (De altfel, legea prevede că secretarul organizației de partid participă, de regulă, la ședințele biroului executiv.)

— Legea nr. 5/1978 (art. 34) prevede că la întreprinderile care

își desfășoară activitatea pe raza mai multor județe, unul din vicepreședinții consiliului oamenilor muncii este un director adjunct sau — acolo unde nu există această funcție — inginerul șef al întreprinderii; deci, persoana (sau una din persoanele) a cărei funcție o situează ierarhic imediat după director. Rezolvarea situațiilor particulare se face în spiritul acestei reglementări; deci, dacă o întreprindere nu are în organigramă nici postul de director adjunct, nici pe cel de inginer șef, iar a doua funcție ierarhică (după director) este contabilul șef, acesta va fi desemnat ca vicepreședinte al C.O.M.

● Vasile BALAEȘU, Drobeta-Turnu Severin:

Comisiile pe domenii, care funcționează în întreprinderile de producție ca organisme obștești sub conducerea consiliului oamenilor muncii, se constituie fiecare din 3—11 membri. Numărul membrilor poate varia — între aceste limite — în funcție de mărimea întreprinderii și de importanța pe care o prezintă în activitatea acesteia domeniile specifice ale comisiilor. Situația la care vă referiți este avută în vedere în Legea nr. 5/1978, care prevede (art. 96) că la unitățile cu număr mic de oameni ai muncii se pot organiza, în funcție de specificul de activitate, numai unele din cele 6 comisii; este însă necesar acordul organului ierarhic superior.

Redactor coordonator: Dorin CONSTANTINESCU

contract economic

Consecințele lipsei omologării și a prețului

Dispozițiile legale în vigoare interzic livrarea produselor neomologate, ca și a acelor care nu au prețul stabilit. În asemenea situații, s-a considerat că existența acestor impedimente legale apără unitățile furnizoare de suportarea penalităților aferente nelivrării produselor contractate.

În acest sens, prin Decizia primului arbitru de stat nr. 1324/1979, s-au reținut următoarele:

„Motivul nelivrării produselor la scadența termenului de livrare este că, existând unele probleme tehnice de rezolvat privind siguranța în exploatare, nu s-a aprobat omologarea.

Dealtfel, petiționara nu contestă lipsa de omologare și lipsa prețului legal aprobat, ci susține că fiind obligațiile pârteii, răspunderea acesteia urmează să fie angajată pentru nelivrarea în termen a produselor contractate.

Această susținere nu poate fi reținută, deoarece pentru produsele neomologate și fără preț legal fixat, nu se pot pretinde penalități de întârziere în livrare sau de nelivrare, fiind un impediment legal“.

Că aceste împrejurări înlătură și în prezent răspunderea cu penalități rezultă, cu pregnanță, din dispozițiile Legii nr. 71/1969, modificate și completate.

Astfel, în ceea ce privește produsele neomologate, potrivit art. 18 alin. 2 din legea menționată, nu se încheie contracte de furnizare obișnuite, ci contracte cadru. Legea prevede că „pârțile vor detalia și concretiza prevederile acestor contracte după aprobarea omologării și introducerii în fabricație a produselor contractate“.

Desigur că întârzierea în aprobarea omologării, survenită din vina unității furnizoare, nu poate să rămână fără consecințe pe planul răspunderii. Se răspunde, în acest caz, după părerea noastră, cu daune, iar nu cu penalitățile amintite mai sus. Această soluție se impune datorită faptului că în ipoteza avută în vedere, răspunderea se angajează pentru neîndeplinirea faptelor de care este condiționată aprobarea omologării și nu pentru nelivrarea produselor care este consecința existenței unui impediment legal în calea livrării. De altfel, ar fi foarte dificil să se admită că, în lipsa detalierei și concretizării contractelor cadru, s-ar putea acorda, pe baza acestor contracte, penalitățile la care s-a făcut referire mai sus. Or, detalierea și concretizarea intervine, potrivit legii, abia „după aprobarea omologării și introducerii în fabricație a produselor contractate“.

Situația este similară în ceea ce privește lipsa prețului aferent produselor contractate. Cu excepția cazurilor prevăzute de dispozițiile normative în vigoare, este prohibită livrarea produselor fără preț legal aprobat.

Spre deosebire însă, de lipsa omologării, se pot încheia contracte de livrare obișnuite chiar și în condițiile nefixării prețului legal.

Această concluzie rezultă din dispozițiile art. 22 lit. d din Legea nr. 71/1969, modificată și completată, care, după ce stabilește obligativitatea înscrierii prețurilor și tarifelor în vigoare la data încheierii contractului, prevede următoarele: „Prețurile și tarifele se vor putea stabili, în condițiile legii, și la o dată ulterioară încheierii contractului, urmînd ca prima livrare sau prestare să se facă pe baza prețului sau tarifului aprobat“.

Din partea finală a textului reprodus rezultă încă o dată că lipsa prețului legal constituie un impediment legal în calea îndeplinirii obligațiilor contractuale de livrare.

I. ICZKOVITS

Prescripția daunelor

Potrivit art. 39, alin. 2 din Legea nr. 3/1979 pentru modificarea și completarea Legii contractelor economice nr. 71/1969, în perioada de garanție, unitatea furnizoare răspunde pentru calitatea produselor, iar după expirarea acesteia, pentru vicii ascunse, constatate potrivit legii.

În virtutea art. 31 din Legea nr. 7/1977, unitățile producătoare răspund pentru orice deficiență de calitate apărută în termenul de garanție, precum și de eventualele vicii ascunse rezultate din fabricație, apărute în perioada de utilizare normată.

În practica arbitrală s-a pus problema de a ști care este momentul începerii cursului prescripției în cazul cauzării unor daune prin livrarea unor produse cu vicii ascunse, localizate în patrimoniul unor terțe unități socialiste.

Astfel, într-un litigiu pîritul a livrat reclamantului, în temeiul unui contract economic de furnizare, o autocisternă pentru transportarea de substanțe lichide. Cu cisterna livrată de către pîritul 1, reclamantul a transportat pentru pîritul 2 o cantitate nouă fenol. Datorită faptului că cisterna prezenta o serie de vicii ascunse, pe parcursul efectuării transportului, s-a scurs o mare cantitate de nouă fenol.

Drept urmare, reclamantul a despăgubit pe pîritul 2 cu contravaloarea cantității de nouă fenol scursă cu prilejul efectuării transportului.

Soluționînd pretențiile reclamantului-beneficiar, prin care a solicitat obligarea pîritului 1-furnizor la plata de daune reprezentînd contravaloarea mărfii scurse, plătită pîritului 2, organul arbitral a respins ca prescrisă acțiunea introdusă — excepție pe care a ridicat-o din oficiu.

Prin Decizia nr. 1226/1979, primul arbitru de stat a desființat hotărîrea de respingere a acțiunii pronunțate. În exercitarea dreptului de control, s-a reținut că, prin acțiunea formulată de reclamant, nu s-a solicitat contravaloarea ori costul remedierii deficiențelor cisternei cu vicii ascunse livrate de pîritul 1 — situație în care daunele puteau fi evaluate chiar la data descoperirii viciilor — ci repararea unui prejudiciu distinct, cauzat în patrimoniul unei terțe unități socialiste în raport cu contractul de furnizare intervenit între reclamant și pîritul 1. Cuantumul prejudiciului cauzat nu a putut fi în mod obiectiv determinat decît la o dată ulterioară descoperirii viciilor ascunse. Prevederile art. 11, alin. 1 din Decretul nr. 167/1958, în virtutea cărora termenul de prescripție a dreptului la acțiune decurgînd din descoperirea unor vicii ascunse ale unui lucru transmis curge de la data descoperirii viciilor, vizează situația în care beneficiarul solicită obligarea furnizorului la plata contravalorii lucrului livrat cu vicii ascunse ori a costului recondiționării acestuia.

Întrucît în speță, se solicită repararea unei daune distincte, produse — potrivit susținerilor reclamantului — datorită livrării unei cisterne cu vicii ascunse — al cărei cuantum a putut fi obiectiv determinat la o dată ulterioară descoperirii viciilor lucrului, prin decizia sus-citată s-a reținut că prescripția dreptului la acțiune curge la data determinării de către reclamant și terța unitate păgubită a cuantumului prejudiciului efectiv cauzat — cînd s-a făcut și plata despăgubirii.

Considerăm că soluția la care s-a oprit primul arbitru de stat este judicioasă, întrucît potrivit principiilor răspunderii contractuale aplicabile în raporturile dintre unitățile socialiste este susceptibil de reparație numai prejudiciul patrimonial cert și efectiv. Ținînd seama de prevederile art. 1886 C. civ. și art. 7, alin. 1 din Decr. nr. 167/1958 privind prescripția extinctivă, termenul de prescripție pentru repararea prejudiciului încercat de reclamant prin despăgubirea terței unități socialiste prejudiciate nu putea curge anterior nașterii dreptului la acțiune privind dauna respectivă.

Dr. M. MIHAIL

Riscul în comerțul internațional (IV)**Riscul privind neexecutarea obligațiilor contractuale**

Evenimente diferite determină ca unele contracte să nu fie executate întocmai, așa cum părțile au hotărât la data perfectării lor. În unele situații neexecutarea obligațiilor asumate se datorează uneia din părțile contractante, iar în alte cazuri unor împrejurări extranece voinței lor.

Cu toate că majoritatea contractelor comerciale internaționale prevăd penalizări pentru neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a obligațiilor pe care și le-au asumat părțile, precum și plata unor daune-interese, punerea în aplicare a acestor prevederi se soldează numai cu despăgubiri bănești care, în unele situații nu satisfac interesele creditorului contractual. Pe de altă parte, în unele cazuri neexecutarea obligațiilor de plată a prețului sînt independente de voința debitorului, iar ca urmare, creditorul este obligat să recurgă la unele procedee tehnico-juridice pentru a-și putea valorifica creanța sa.

Dintre modalitățile de înlăturare a urmărilor neexecutării obligațiilor contractuale asumate de către părți, în secțiunea de față vom înfățișa două, care prezintă o importanță practică deosebită: executarea coactivă și procedura falimentului.

EXECUTAREA COACTIVĂ — MODALITATE DE EVITAREA RISCULUI DE A NU SE PRIMI SAU DE A NU SE LIVRA MARFA CONTRACTATĂ

În unele situații conjuncturale partenerii comerciali nu mai sînt interesați în executarea obligațiilor contractuale asumate, fără însă să se poată evoca vreă împrejurare de natură să-i exonerereze de răspundere. În asemenea situații, întreprinderile de comerț exterior au ca modalitate de înlăturare a urmărilor unor asemenea evenimente executarea coactivă.

Față de importanța practică a acestei căi de executare silită menită să înlătore necesitatea unei executări prin echivalent bănesc, considerăm util ca în legătură directă cu răspunderea patrimonială a debitorului din a cărui culpă executarea în natură a devenit imposibilă să facem unele precizări de ordin procedural ce apar necesare în cadrul desfășurării raporturilor de comerț exterior.

În esență, executarea coactivă constă în organizarea unei proceduri de executare mai rapidă și mai simplificată față de aceea a dreptului comun, prin care partea contractantă care nu este în culpă poate să obțină executarea reală a obligației prevăzută în contract, fără să fie necesar, pentru aceasta, să se adreseze instanțelor judecătorești sau comisiei de arbitraj. Este de la sine înțeles că existența acestei reglementări speciale în materie comercială, nu decade partea care nu este în culpă de dreptul de a cere desființarea contractului cu daune-interese, ca o consecință a neexecutării lui. Procedura executării coactive constituie numai o facultate oferită părții contractante care nu este în culpă de a obține îndeplinirea reală a obligației debitorului, dacă preferă executarea reală aceleia prin echivalent bănesc. Or, dată fiind natura și funcțiile contractului de comerț exterior, întreprinderea română de comerț exterior se găsește aproape întotdeauna într-o asemenea situație. În cazul în care cumpărătorul mărfurilor nu-și îndeplinește obligația sa de a lua în primire și plăti aceste mărfuri la termenul stabilit prin contract, întreprinderea română de comerț exterior vânzătoare — dacă nu are interes să ceară rezoluțiunea contractului cu daune-interese — poate recurge la procedura executării coactive avînd, ast-

fel, două posibilități: să depună mărfurile într-o magazie generală, sau, să le vîndă, prin licitație publică.

Magaziile generale sînt antrepozite în care se pot depozita de către vânzător spre conservare, mărfurile la dispoziția cumpărătorului, pe riscul și socoteala acestuia. Ele sînt întreprinderi comerciale, care se bucură de creditul necesar spre a primi asemenea depozite, liberînd în schimb vânzătorului o recipisă-varant, care-i permite acestuia fie să vîndă marfa depozitată, fie s-o dea în gaj.

Depozitarea mărfurilor se face pe socoteala și riscul cumpărătorului, în sensul că magazia generală i le va preda la prezentare, după achitarea prețului datorat precum și a cheltuielilor de depozit.

Trebuie menționat că numai depunerea mărfurilor într-o magazie generală — autorizată a face asemenea operațiuni — este de natură să transfere riscul pierderii lor prin caz fortuit sau de forță majoră asupra cumpărătorului. O depozitare făcută în orice alt loc nu poate produce un asemenea efect.

În legătură cu acest mod de a vedea, constant afirmat în jurisprudență, se pune problema de a ști care este soluția în cazul în care potrivit normei conflictuale aplicabile legea care cirmuiește contractul de comerț exterior este legea română. Într-un asemenea caz, soluția trebuie căutată în dispozițiile Codului comercial român, care la art. 63 dispune că depozitarea mărfurilor pe socoteala și riscul cumpărătorului se va face la „o casă acreditată de comerț”. Noțiunea „casă acreditată de comerț” care avea conținutul ei în condițiile elaborării Codului comercial din 1887 nu mai poate avea astăzi, în orînduirea noastră social-economică, nici același conținut, nici același sens. De aceea, credem că prin „casă acreditată de comerț” în noul conținut ce dăm acestei noțiuni trebuie să se înțeleagă o întreprindere de stat (de exemplu, docuri sau antrepozite) în a cărei sferă de activitate intră depozitarea de mărfuri.

Locul depunerii mărfurilor este acela în care, potrivit clauzelor din contract, trebuie să se facă luarea lor în primire de către cumpărător. Depozitarea mărfurilor apare astfel ca un mijloc de executare reală a obligației vânzătorului, în ipoteza în care cumpărătorul nu vine să le ridice.

În cazul procedurii executării coactive, vânzătorul are la dispoziție și o a doua cale cu ajutorul căreia poate obține prețul mărfurilor contractate, anume vînzarea lor prin licitație publică; dacă la această vînzare se obține un preț inferior celui stabilit prin contract, vânzătorul este îndrituit să ceară cumpărătorului diferența, acesta rămînd răspunzător și pentru pagubele suferite, pentru repararea căroră poate fi obligat la plata de daune-interese; dacă dimpotrivă, la această vînzare s-a obținut un preț mai mare, diferența trebuie predată cumpărătorului; în fine, dacă la încheierea contractului cumpărătorul a plătit un acout, acesta se va imputa sumei obținută prin executarea coactivă.

Procedura executării coactive poate fi folosită și de cumpărător, care va putea să obțină, prin intermediul ei, executarea în natură a obligației vânzătorului de a-i livra marfa, în cazul în care acesta refuză să o facă de bună voie. Cumpărătorul are drept să achiziționeze mărfurile de pe piața comercială, prin mijlocirea unui agent de comerț, împuternicit să facă asemenea operațiuni. Menționăm că în situația în care obiectul contractului de comerț exterior îl constituie un lucru fungibil aplicarea procedurii de executare coactivă poate fi împiedicată de vânzător, care are posibilitatea de a se elibera valabil de obligația sa de a preda, livrînd mărfuri de același gen, de calitate mijlocie. Dacă la cumpărarea făcută printr-un agent de comerț abilitat, cumpărătorul a plătit un preț superior față de cel stabilit prin contract, el este îndrituit să ceară și să obțină de la primul vânzător, această diferență, plus daune-interese pentru acoperirea pagubelor suferite prin nelivrare.

Chestiunea de a ști care este locul unde trebuie cumpărate mărfurile pe calea executării coactive, este discutată și controversată. Cum practic problema prezintă importanță în raporturile de comerț exterior, atît sub raportul determinării competenței agentului de comerț cit și a legii care se aplică, întrucît fiind vorba de norme de procedură este aplicabilă întotdeauna legea forului (care în unele state

capitaliste face trimitere și la uzanțele comerciale locale), facem câteva precizări și în această privință, socotindu-le necesare în practica raporturilor de comerț exterior.

O parte din literatura de specialitate profesează părerea potrivit căreia cumpărarea prin executare coactivă urmează să fie făcută pe piața comercială a locului în care vânzătorul trebuie să-și îndeplinească obligația sa de livrare a mărfurilor. În practica raporturilor de comerț exterior, aplicarea acestui mod de a vedea duce la soluția că dacă mărfurile care formează obiectul contractului de vânzare-cumpărare trebuie transportate dintr-un loc în altul, cumpărarea prin executare coactivă urmează a fi făcută în localitatea în care mărfurile se predau spre încărcare împreună cu documentele vamale și de transport, întreprinderii care le transportă. O asemenea soluție ar duce după sine obligația pentru cumpărător de a face el transportul pe cheltuiala și răspunderea sa, ceea ce ar fi contrar însăși esenței procedurii executării coactive, care urmărește să asigure cumpărătorului obținerea mărfurilor cumpărate, în condițiile contractate și fără nici o altă obligație în plus de sarcina sa. Considerăm de aceea că locul luării în primire a mărfurilor de către cumpărător este acela în care urmează a se face, în cazul nelivrării lor de vânzător, cumpărarea prin executare coactivă.

Executarea coactivă trebuie să fie precedată de o înștiințare scrisă pe care partea care o exercită o adresează părții în culpă de neexecutare; lipsa înștiințării nu atrage însă anularea vânzării ori cumpărării prin executare coactivă, ci — acestea rămânând valabile — dă drept părții, eventual păgubită — la intentarea unei acțiuni în daune-interese. În adevăr, scopul înștiințării (a cărei formă, în raporturile de comerț exterior, socotim că trebuie să fie scrisă) este acela de a lăsa părții contractante împotriva căreia se face executarea coactivă posibilitatea de a-și lua toate măsurile necesare spre a nu fi păgubită prin ea.

În practica raporturilor de comerț exterior se pune problema de a ști dacă partea contractantă care a făcut executarea coactivă — de exemplu, vânzătorul care a depus mărfurile într-o magazie generală întrucât cumpărătorul nu s-a prezentat la locul livrării spre a le lua în primire — poate reveni ulterior asupra acestei executări, optînd pentru rezoluțiunea contractului. Deși s-a susținut părerea că, într-o asemenea situație, prin depozitarea mărfurilor, vânzătorul a pierdut dreptul său de opțiune între executarea reală a contractului și desființarea lui cu daune-interese, credem totuși că vânzătorul poate reveni oricînd asupra depozitului făcut, retrăgîndu-și mărfurile depuse, pentru a cere rezoluțiunea vânzării. În adevăr, dreptul de opțiune este acordat părților în materie comercială cu titlu de principiu general, așa încît ele nu-l pot pierde decît dacă o dispoziție expresă a legii ar prevedea această soluție. Pe de altă parte, procedura executării coactive este legiferată ca o măsură de natură să asigure părții contractante care este gata să-și îndeplinească obligația sa executarea reală a obligației celeilalte părți; ea este deci singura în măsură să aprecieze dacă interesele sale sînt satisfăcute integral prin această executare ori, dimpotrivă, prin desființarea contractului. Rămîne, bineînțeles, deschisă problema dreptului părții la despăgubiri în situația în care exercitarea opțiunii în aceste condiții i-ar cauza pagube. Credem că partea contractantă eventual păgubită are drept la despăgubiri în situația în care dreptul de opțiune a fost exercitat în mod abuziv, constituind un abuz de drept.

Acțiunea în răspunderea civilă exercitată într-o asemenea situație este însă nu de natură contractuală, ci de natură delictuală, administrarea dovezii culpei celui ținut răspunzător fiind deci în sarcina reclamantului. Oricît de dificilă ar fi în practică administrarea acestei dovezii, ea nu poate fi evitată. Întrucît, în materie delictuală, cazurile de culpă prezumată sînt exclusiv acelea limitativ arătate de lege; ceea ce trebuie dovedit în speță este abuzul de drept, a cărui existență o dată stabilită este de natură să evidențieze culpa părții care l-a săvîrșit.

În fine, o ultimă problemă care se ridică în practica raporturilor de comerț exterior dintre întreprinderile române de comerț exterior și firmele comerciale din statele capitaliste. În cazul în care legea aplicabilă contractului este legea română, este aceea a termenului în care se poate exer-

cita executarea coactivă, față de dispozițiile cuprinse în art. 69 din Codul comercial român. Potrivit acestor dispoziții dacă termenul stipulat într-un contract de vânzare a unui lucru mobil (deci și într-un contract de vânzare a mărfuri din comerțul exterior) este esențial naturii operațiunii, partea care vrea să obțină executarea reală a aceluși contract fără să țină seama că termenul stipulat în favoarea sa a expirat, trebuie să încunoașteze despre aceasta partea care nu și-a îndeplinit obligația sa, în timp de 24 ore de la expirarea termenului.

Potrivit acestor dispoziții deci, în cazul în care termenul stipulat în contract este esențial și totuși partea care nu este în culpă și în favoarea căreia a fost stabilit are interes să obțină executarea chiar după expirarea acestui termen, ea poate recurge la o executare coactivă; dreptul ei de a cere și obține executarea coactivă a contractului este însă restrîns, fiind supus următoarelor condiții: să încunoașteze în scris în timp de 24 ore de la expirarea termenului pe contractantul ce nu și-a îndeplinit obligația sa, că voințe executarea reală a contractului și să nu recurgă la această procedură decît a doua zi după trimiterea încunoaștiiării. Rațiunea acestei restrîngerii rezidă în dorința legii de a întări securitatea tranzacțiilor comerciale, nelăsînd pe debitorul unei obligații cu termen esențial în nesiguranță, iar pe de altă parte, în dorința de a se împiedica specula la care ar putea da naștere fluctuațiile de prețuri, posibile într-un timp mai îndelungat pe piața comercială. Ținînd seama de aceste considerații, lipsa încunoaștiiării este sancționată cu decăderea părții din dreptul său de opțiune; ca atare, ea nu va mai putea cere executarea coactivă a contractului, nemaivînd altă posibilitate decît desființarea lui printr-o acțiune în rezoluțiune, cu daune-interese, pentru pagubele provocate prin neexecutare.

PUNEREA ÎN EXECUTARE A GARANȚIILOR DE PLATĂ — ÎNSCRIEREA LA MASA CREDALĂ

Tergiversarea plății sau refuzul de plată, în condițiile în care creditorul contractual și-a îndeplinit întocmai obligațiile sale, se soluționează diferit, în funcție de modalitatea de garantare a plății adoptate prin contract și anume:

— în cazul în care plata este asigurată prin scrisoare de garanție bancară vânzătorul are calea directă de a solicita băncii garante plata, situație în care nu are decît să dovedească îndeplinirea întocmai a obligațiilor asumate prin contract și refuzul de plată al partenerului, devenit debitor;

— în ipoteza în care garantarea plății a fost realizată pe calea unei cambii acceptate și avalizate, exportatorului român îi revine obligația să dispună protestul de neplată și să acționeze pentru executare potrivit dreptului cambial;

— dacă plata a fost garantată prin ipotecă, imobilul ipotecat urmează a fi urmărit de creditorul-vinzător potrivit procedurii locului unde este situat imobilul.

În situația în care vânzătorul este numai creditor chirografar, adică nu are nici un instrument juridic de garantare plății de către o bancă comercială sau care să-i acorde gradul unui creditor privilegiat, singura cale care îi rămîne este aceea de a se înscrie la masa credală, în ipoteza în care debitorul este declarat în stare de faliment. Constituind un mijloc de a atenua efectele încetării de plăți pentru debitor și de a repartiza riscul între creditorii printr-o proporțională despăgubire din activul patrimonial al firmei, instituția falimentului este reglementată în dreptul național al tuturor statelor capitaliste. Prin aceasta se ocrotesc interesele creditorului, instrument esențial în mecanismul complex al afacerilor comerciale. În general, noțiunea de faliment este cunoscută ca fiind starea de încetare a plăților unui comerciant către creditorii săi și care se constată la cererea proprie a debitorului — comerciant (persoană fizică sau societate comercială), la cererea creditorilor, sau, uneori, din oficiu, de către organul competent, de regulă tribunalul comercial.

În practica raporturilor de comerț exterior au fost însă situații — și ele se mai pot ivi — în care întreprinderile române de comerț exterior, în calitate de creditoare, au trebuit să suporte efectele declarării în stare de faliment a partenerului lor străin, cu firmă socială sau individuală.

Din punct de vedere al răspunderii, efectele sentinței declarative de faliment nu se manifestă, bineînțeles, în sensul de a înlătura răspunderea civilă a firmei comerciale partenere în contractul de comerț exterior, ci numai de a impune o reglementare specială stabilirii sau valorificării creanței de daune-interese a întreprinderii române de comerț exterior și care este menită să repare paguba suferită de ea prin neexecutarea contractului. Aceasta, întrucât toate legislațiile statelor capitaliste reglementează falimentul, conceput ca mijloc legal de repartizare a activului unui debitor aflat în stare de încetare de plăți, între toți creditorii săi; tocmai acesta este înțelesul în care falimentul este considerat a fi o cale de executare silită concursuală asupra tuturor bunurilor debitorului comun, desesizat de ele și care sînt afectate spre satisfacerea creanțelor creditorilor săi constituiți în masă credală, prin repartiție proporțională.

Trebuie reținut că hotărîrea prin care tribunalul declară falimentul fixează data la care comerciantul a încetat plățile referitor la datoriile sale comerciale. Fixarea acestei date constituie o problemă esențială în raporturile de comerț exterior întrucît există prezumția că începînd de la această dată terțele persoane care au contractat cu falitul — cunoscîndu-și situația sa reală — au profitat, creîndu-și o poziție mai bună decît a celorlalți creditori, în paguba acestora. Pe de altă parte, chiar debitorul a putut să încheie cu terțe persoane diferite contracte frauduloase sau simulate, în scop de a-și pune la adăpost o parte din bunurile sale. Pe aceste temeuri se consideră că toate contractele pe care comerciantul falit le-a încheiat din ziua încetării plăților și pînă la pronunțarea sentinței declarative sînt suspecte de a fi făcute în fraudă creditorilor și pot fi deci anulate la cererea sindicului în calitate de reprezentant al lor. O asemenea acțiune de anulare interesînd și întreprinderile române de comerț exterior creditoare, ceea ce trebuie reținut în practica raporturilor de comerț exterior este că nulitatea acestor acte se întemeiază — fără necesitatea de a se administra dovada vreunei fraude — pe starea de încetare a plății și pe consecința acestei stări, indisponibilitatea bunurilor falitului față de toți creditorii săi. Legislațiile comerciale ale statelor capitaliste reglementează, plecînd de la acest principiu, nulitățile de drept, în care tribunalul declară automat nulitatea actului făcut de falit, și nulități facultative în care declararea nulității este lăsată la aprecierea sa.

Sînt astfel lovite de nulitate de drept și deci n-au nici un efect față de creditori donațiunile, plățile anticipate, cesiunile de creanță, plățile făcute prin transmiterea unui varant, ipoteca sau gajul constituit de comerciant pentru datorii contractate anterior. Se poate spune că aceste acte sînt lovite de o prezumție de fraudă, împotriva căreia nu se poate face nici o dovadă. Dimpotrivă, sînt lovite de o prezumție *juris tantum* de fraudă înstrăinările consimțite de falit cu titlu oneros, plățile făcute de falit pentru datoriile ajunse la scadență, însă altfel decît în numerar, constituiri de gajuri sau ipoteci făcute de falit pentru datorii atunci contractate, părțile aduse într-o societate comercială, sau inscripțiunile ipotecare luate pentru datorii contractate anterior.

În practica raporturilor de comerț exterior dintre întreprinderile române de comerț exterior și firmele comerciale din R.F.G. trebuie ținut seama că legislația comercială R.F.G. nu legitimează instituția perioadei suspecte. De aceea, readucerea în activul falimentar a bunurilor ieșite din patrimoniul creditorilor, se face ținîndu-se seama atît de epoca în care a fost încheiat actul, cit și de natura sau obiectul acestui act.

Sînt considerate fără nici un efect față de creditori toate actele cu titlu gratuit și toate plățile anticipate făcute de falit în timpul exercițiului comerțului său, ori cu cinci ani înaintea zilei declarării falimentului. Sînt o altă serie de acte, precum contractele cu titlu oneros, actele de dare în plată și ipoteca sau gajurile pentru datorii anterioare lor, care sînt anulabile la cererea creditorilor cu condiția însă de a se face dovadă că terța persoană cu care a încheiat falitul actul, a cunoscut starea de insolvență a falitului; în practică, trebuie reținut că simpla dovadă că terța persoană trebuia să cunoască această stare (care, de exem-

plu, era notorie) este suficientă pentru a servi ca temei cererii de anulare. Dacă se administrează chiar dovada fraudei falitului sînt anulabile toate actele făcute de el în aceste condiții, în prejudiciul drepturilor creditorilor săi.

În raporturile de comerț exterior cu parteneri din statele capitaliste, ceea ce este esențial a fi reținut este că din momentul pronunțării falimentului comerciantul falit este desesizat de administrarea tuturor bunurilor sale. Administrarea bunurilor falitului trece asupra sindicului.

Desesizarea își produse efectele sale și asupra tuturor creditorilor chirografari ai falitului (deci afară de cei ipotecari) care nu mai pot începe sau continua împotriva lui urmăriri individuale, toate aceste urmăriri concentrîndu-se în mîna unei singure persoane, anume sindicul. Pentru lămurirea problemei precizăm că înțelegem prin creditori chirografari pe toți aceia a căror creanță împotriva debitorului lor nu este garantată decît prin așa-numitul drept de gaj general și consum al tuturor creditorilor prevăzut de art. 1718 Cod civil român; în virtutea acestui drept de gaj general și comun, creditorii au dreptul să se despăgubească pentru creanța lor din masa generală de bunuri a debitorului.

Creditorii ipotecari sînt aceia a căror creanță a fost garantată prin constituirea unei ipoteci, adică prin afectarea unui bun imobil anume determinat pentru asigurarea plății ei. Ipoteca conferă creditorului ipotecar un drept de preferință și un drept de urmărire; dacă debitorul nu plătește la termen, creditorul are drept să urmărească bunul ipotecat în mîinile oricărei persoane s-ar găsi, despăgubîndu-se cu preferință, înaintea celorlalți creditori chirografari. Dacă sînt mai mulți creditori ipotecari asupra aceluiași imobil, preferința între ei se determină după data la care s-a făcut inscripția ipoteci.

În practica raporturilor de comerț internațional, întreprinderile noastre pentru comerț exterior care au încheiat un contract cu o firmă comercială declarată ulterior în stare de faliment trebuie să țină seama că prin efectul sentinței declarative, întregul patrimoniu al firmei comerciale debitoare este afectat creditorilor săi, care sînt uniți în scopul realizării acestui patrimoniu. Trebuie, de asemenea, ținut seamă că această unire, interzice posibilitatea oricărei urmăriri individuale împotriva firmei comerciale falite, inclusiv pentru despăgubirile destinate să acopere prejudiciul cauzat prin neexecutarea contractului de comerț exterior. Creditorii astfel uniți, constituie **masa credală**, care n-are personalitate juridică, dar în schimb are o individualitate proprie, cu scopul de a asigura repartizarea activului firmei comerciale falite între toți creditorii ei; numai prin intermediul acestei mase credale creditorii pot să-și valorifice creanțele lor, asupra tuturor bunurilor firmei. Aceasta este singura cale de urmărire împotriva firmei comerciale falite; creditorul unei creanțe de despăgubiri civile pentru neexecutarea contractului nu are nici o altă cale de valorificare a acestei creanțe. Întreprinderea română de comerț exterior, fiind creditoare a firmei cu o creanță anterioară declarării acesteia în stare de faliment, face parte și ea din masa credală. Masa creditorilor lucrează printr-un reprezentant numit sindic și se consideră definitiv constituită cu toți creditorii ale căror creanțe au fost verificate și admise la pasivul firmei declarată în faliment. În vederea constituirii masei creditorilor, toți creditorii firmei comerciale declarată în faliment trebuie să depună creanțele lor în 15 zile de la publicarea hotărîrii declarative la grea tribunalului care a declarat falimentul. Depunerea și verificarea creanțelor sînt esențiale pentru însăși exercitarea urmării concursuale și de aceea întreprinderile române de comerț exterior creditoare trebuie să respecte întocmai prevederile legii aplicabile falimentului în această privință. Sindicul verifică creanțele depuse și după admiterea lor pasivul firmei falite este stabilit.

Activul firmei falite se compune din bunurile aflate în patrimoniul ei în momentul declarării stării de faliment. În practica raporturilor de comerț exterior trebuie reținut că din acest activ se pot revendica de către proprietarii lor bunurile mobile, administrîndu-se dovada identității lor. O întreprindere de comerț exterior poate astfel revendica — de exemplu — mărfurile depozitate de ea într-o maga-

zie generală, în caz de faliment al deponentului, sau un titlu de credit în caz de faliment al bancherului la care a fost depus. În situația în care o întreprindere română de comerț exterior a vândut mărfurile unei firme comerciale declarată în stare de faliment iar mărfurile nu au fost plătite, ea poate să refuze livrarea acestor mărfuri prin invocarea excepției *non adimpleti contractus*. Dacă mărfurile vândute de întreprinderea română de comerț exterior n-au intrat încă în posesia firmei respective, ea le poate revendica, oprindu-le chiar în cursul transportului (stoppage în transitu). De asemenea, întreprinderea română de comerț exterior poate folosi și dreptul recunoscut expeditorului în contractul de transport de mărfuri, cerind ca ele să revină la bază sau să fie livrate unui alt cumpărător.

O atenție deosebită trebuie acordată, în cazul în care partenerii comerciali intră în stare de faliment, vânzării pe credit cu clauza rezervării dreptului de proprietate. În asemenea situații bunurile vândute sub această condiție, la demersul operativ al întreprinderii de comerț exterior vânzătoare (creditoare) sînt deduse din activul societății falimentare, iar valorificarea lor, pînă la nivelul creanței se poate realiza prin licitație.

După admiterea creanțelor (condițiile de fond fiind cirmuite de *lex contractus* iar cele procedurale de *lex fori*) se procedează la lichidarea activului falimentului, prin vânzarea bunurilor firmei comerciale la licitație publică. Suma rezultată din această vânzare se repartizează între creditorii conform tabloului de creanțe verificate și admise, fiecărui creditor atribuindu-i-se o cotă proporțională cu creanța sa. Din punct de vedere al stabilirii răspunderii și reparării prejudiciului suferit de întreprinderea română de comerț exterior este de mare importanță faptul că falimentul unei societăți comerciale constituită în nume colectiv sau în comandită are ca efect și falimentul asociațiilor cu răspundere nelimitată adică a tuturor asociațiilor în societate în nume colectiv și a asociațiilor comanditați în societatea de comandită. Trebuie reținut deci că — sub raportul urmărilor concursuale pe calea cărora se poate realiza creanța întreprinderii române de comerț exterior creditoare — vor fi în practică atîtea falimente cîți asociați sau comandanți sînt, plus falimentul societății.

În sistemul dreptului R.F.G. dacă o societate în nume colectiv sau în comandită este declarată în stare de faliment, falimentul se poate declara și împotriva asociațiilor, numai dacă este cerut expres și numai dacă sînt întrunite condițiile falimentului comercial față de ei. Situația este însă alta cînd societatea comercială falită este o societate pe acțiuni ori una cu răspundere limitată; în acest caz urmărirea concursuală nu se poate îndrepta decît împotriva patrimoniului societății întrucît asociații — răspunzători în limita acțiunilor subscrise sau cotelor aduse — n-au calitatea de comercianți și nu suportă personal efectele falimentului.

Dacă însă, potrivit normei conflictuale aplicabile, falimentul este cirmuit de normele dreptului comercial francez. Întreprinderea română de comerț exterior creditoare are posibilități mai largi de recuperare a creanței sale de despăgubiri, întrucît în sistemul acestui drept două legi speciale (Legea din 16 decembrie 1940 și Decretul lege din 9 august 1953) au dispus că președintele și directorul general al societăților anonime, precum și geranții societăților cu răspundere limitată sînt supuși rigorilor procedurii falimentului, sentința declarativă de faliment putînd stabili și suma la care acești geranți sînt ținuți personal răspunzători de plata datoriilor societății.

În situația în care norma conflictuală aplicabilă trimite la dreptul englez, întreprinderea română de comerț exterior creditoare are posibilitatea de a cere repararea prejudiciului ce a suferit de pe urma insolvenței societății și de la directorul ori membrii consiliului ei de conducere, care, în sistemul acestui drept, răspund cu patrimoniul lor pentru datoriile acestora.

Deși Codul comercial român este în vigoare, considerăm

că atît cartea a treia din acest cod, cît și legiuirile următoare privind falimentul trebuie privite ca neaplicabile în raporturile noastre comerciale internaționale, datorită faptului că în condițiile unei economii planificate, în care asemenea operațiuni sînt monopol de stat, este imposibil ca o întreprindere de comerț exterior să ajungă în încetare de plătii, în raport cu partenerii externi.

dr. Al. DETEȘAN
dr. D. POROJAN

financiar

Răspunderea materială pentru nesolicitarea penalităților

În condițiile întăririi continue a autoconducerii muncitorești și autogestunii economico-financiare, neplata și neincasarea penalităților derivind din executarea necorespunzătoare sau neexecutarea contractelor economice reprezintă nu numai o omisiune de a aduce la îndeplinire o obligație contractuală, ci și o încălcare a îndatoririlor ce le are fiecare membru al unui colectiv de muncă „pentru gospodărirea eficientă a bunurilor ce sînt încredințate de stat spre administrare” (preambulul Legii nr. 5/1978 și art. 1 din lege).

În cele ce urmează ne propunem a analiza dacă, și în ce limite, are a răspunde material o persoană încadrată care — deși avînd astfel de atribuții — nu ia măsuri pentru încasarea penalităților de la cealaltă parte din contractul economic, dacă aceasta din urmă le datorează, în condițiile legii.

Întrucît răspunderea materială nu poate fi atrasă decît în cazul în care există un prejudiciu al unității, problema centrală care se pune în situația de care ne ocupăm, constă în aceea de a ști dacă prin nesolicitarea de penalități patrimoniu unității a fost sau nu păgubit.

Este admis aproape în unanimitate în literatura juridică de specialitate că prejudiciul se poate prezenta sub două forme: diminuarea activului sau mărirea pasivului unei unități socialiste (cităm numai: Sanda Ghimpu, Ion Traian Ștefănescu, Șerban Beligrădeanu, Gheorghe Mohanu, *Dreptul muncii*, tratat vol. II, Editura științifică și enciclopedică, București 1979, p. 129, și C. Jorneșcu, Gh. Țigăeru, *Cartea întreprinderii* vol. IV, *Viața Economică*, București 1973).

Această primă precizare conduce în mod necesar la o alta — pe cale de silogism — și anume: nesolicitarea unor penalități de la partenerul de contract economic, care se cuvin unității conform legii, reprezintă o diminuare a activului acesteia — ale fondurilor sale proprii — și deci constituie un prejudiciu care se suportă din rezultatele financiare ale unității socialiste.

Într-adevăr, prin art. 1 din Decretul Consiliului de Stat nr. 144/1979 se stabilește că „amenziile și penalitățile provenite din activitatea anului 1978, care nu se datoresc vinovăției unei persoane, în măsura în care nu s-au acoperit din sumele încasate cu același titlu, se suportă de către unitățile economice de stat din rezultatele financiare ale anului 1979”. Această prevedere — deși cu aplicabilitate restrînsă în timp — conține un important principiu care stă și la baza actualiei reglementări a activității financiare a unităților economice de stat, astfel cum a fost stabilită prin Legea finanțelor modificată și completată prin Legea nr. 3/1979. Potrivit acestor principii și prevederi, conjugate cu cele ale Codului muncii, penalitățile care se datoresc vinovăției unor persoane se impută și se plătesc de către acestea; celelalte penalități care se plătesc și care se încasează se compensează reciproc și solul acestora (pozitiv sau negativ) se resfrînge asupra beneficiilor unității, mărindu-le sau diminuindu-le în mod corespunzător.

Înlăturăm penalitățile ce se impută celor vinovați și care deci nu afectează în nici un fel patrimoniul unității, deoarece se recuperează de la datornici, întrucît nu intră în sfera

discuției de față și arătăm că personalul încadrat trebuie să ia măsuri pentru încasarea tuturor penalităților ce se cuvin unității creditoare pentru ca după scăderea penalităților datorate de aceasta din urmă, să se asigure un sold pozitiv al penalităților, afectând astfel în mod favorabil cuantumul beneficiului.

În acest mod trebuie înțeleasă prejudicierea unităților socialiste prin nesolicitarea penalităților ce li se cuvin, și nu în sensul că o penalitate derivând din contractele economice nu are în toate cazurile destinația de a acoperi un prejudiciu suferit de contractant prin executarea necorespunzătoare sau neexecutarea obligațiilor de către cealaltă parte. Într-adevăr, sînt unele cazuri — foarte rare — cînd activitatea unei părți din contract nu este prejudiciată prin neexecutarea întocmai și la termen a obligațiilor asumate de către partener și deci nu suportă în mod direct o pagubă. Aceasta nu justifică însă nesolicitarea penalităților și nici apărarea de răspundere materială a celor ce au omis a le solicita, deoarece unitatea creditoare, deși nu este păgubită în legătură cu această cauză, ea este totuși prejudiciată prin diminuarea fondurilor sale proprii.

Un argument ce ni se pare deosebit de convingător în sensul celor mai sus arătate, este faptul că în cazul în care unitatea creditoare solicită penalitățile pe cale arbitrală, după expirarea termenului de 6 luni, prevăzut de lege, iar acțiunea este respinsă ca prescrisă, persoana vinovată de a fi solicitat penalitățile tardiv va răspunde material pentru întreaga sumă respectivă.

Într-un eventual litigiu de muncă declanșat prin contestarea deciziei de imputare, nu se va putea apăra arătînd că unitatea, deși a pretins penalități din cauza nerespectării obligațiilor de către contractant, nu a suferit în realitate nici un prejudiciu sau în orice caz unul inferior cuantumului penalităților prevăzute de lege.

Dr. C. JORNESCU

practică arbitrală

Executarea contractelor economice încheiate cu unitățile C. A. P.

Potrivit art. 163 din Legea finanțelor nr. 9/1972, modificată și completată prin Legea nr. 2/1979, livrările de mărfuri, executările de lucrări și prestările de servicii pentru cooperativele agricole de producție și asociațiile economice intercooperatiste se fac numai după ce unitățile în cauză s-au asigurat de posibilitățile de plată ale acestor cooperative și asociații.

Fără să reprezinte deci, o cauză de nulitate a contractelor economice, lipsa posibilităților de plată ale unităților bene-

ficiare menționate constituie un impediment în calea executării obligațiilor contractuale.

Cu alte cuvinte, nu numai unitățile beneficiare sînt în imposibilitatea de a îndeplini obligația de plată a prețului, dar și unitățile furnizoare, executante și prestatoare sînt implicate să execute ceea ce s-au obligat prin contract. Acest aspect este relevant mai rar, deși efectele neasigurării posibilităților de plată se răsfrîng, de pildă, asupra răspunderii unităților furnizoare pentru nelivrarea la termen a produselor contractate.

Într-adevăr, existînd un impediment legal în calea îndeplinirii obligațiilor de livrare — impediment constînd în interdicția prevăzută de art. 163 din legea citată — nu ar putea fi ținută să răspundă, după părerea noastră, unitatea furnizoare care, din această cauză, este în imposibilitatea de a-și îndeplini obligațiile contractuale de livrare. Ca atare, unitățile C.A.P. beneficiare care nu au comunicat unităților furnizoare dovezi privind asigurarea posibilităților de plată, nu vor putea obține penalitățile și daunele aferente nelivrării produselor respective.

S-a pus, de asemenea, problema dacă se pot efectua transporturi, cu plata taxelor aferente din contul unităților C.A.P., fără ca unitățile de transport să se asigure, în prealabil, de posibilitățile de plată ale unităților C.A.P.

După cum rezultă din Decizia primului arbitru de stat nr. 266/1979, în speță, stațiile C.F.R. de expediere au primit la transport mărfuri pentru unități C.A.P., acceptînd ca taxa de transport să se încaseze la destinație de la aceste unități, fără a pretinde însă, furnizorilor — expeditori, să dovedească că menționatele unități C.A.P. destinatare aveau posibilitatea să achite taxele.

S-a considerat nejustificată susținerea cărașului că stațiile C.F.R. de expediere erau obligate să efectueze transportul din moment ce li s-au prezentat vagoanele pentru expediție cu mențiunea, „transmis” în scrisorile de trăsură.

În conformitate cu art. 63 din Regulamentul de transport C.F.R., stația de expediere poate pretinde avansarea cheltuielilor de transport în anumite condiții. Ca atare, existînd această posibilitate și ținînd seama de dispozițiile citate ale Legii nr. 9/1972, transporturile nu trebuiau să fie efectuate decît cu condiția achitării taxelor la expediere ori prezentării dovezii privind posibilitățile de plată ale unităților C.A.P. beneficiare. Întrucîti, cărașul nu a procedat astfel, au fost respinse pretențiile sale privind penalitățile pentru întîrzierea în achitarea taxelor de transport.

În încheiere relevăm că interdicția stabilită prin art. 163 din legea citată operează nu numai față de unitatea furnizoare, dar și în raport cu unitățile C.A.P. beneficiare. Ca atare, în ipoteza livrării produselor cu nesocotirea acestei interdicții, unitățile C.A.P. beneficiare, primînd produse al căror preț nu-l pot achita, trebuie să păstreze produsele respective la dispoziția unităților furnizoare, nefiînd permis să consume produse care au fost livrate cu încălcarea dispozițiilor legale și a căror contravaloare nu este plătită. Socotim că nerespectarea acestei îndatoriri poate determina angajarea răspunderii unităților C.A.P.

H. MATEI

Întrebări și răspunsuri

● **IOAN BARDAC** — Instrucțiunile comune ale Ministerului Finanțelor și Primului Arbitru de Stat nr. 7/1964 și-au încetat aplicarea prin Ordinul Ministrului Finanțelor nr. 320 din 26 septembrie 1979. Așteptăm de la Arbitrajul de Stat Central deciziile arbitrale prin care s-a promovat, ca practică arbitrală, soluția din instrucțiunea în discuție.

● **TITUS TANTAN, Timișoara** — Conform prevederilor instrucțiunilor

privind emiterea, gestionarea și circulația bonurilor cu cantități fixe pentru benzină și motorină aprobate prin ordinul Ministerului Industriei Chimice nr. 1579/1973 (art. 30), conducătorii auto sînt obligați să deconteze bonurile cantități fixe primite în termen de 48 ore de la consumarea lor sau de la înapoierea din deplasare. În cazul în care nu se respectă termenul de mai sus se vor aplica penalizări de întîrziere de 0,5 la sută pentru fiecare zi. Nu se vor elibera alte bonuri

decît după justificarea de către gestoriar a bonurilor cantități fixe primite anterior.

Pentru bonurile cantități fixe nejustificate se întocmește o situație. În acest sens, în mod obligatoriu, conducătorii auto vor preda gestoriarului cotoarele cu bonuri cantități fixe ștamplate de stațiile „Peco” la care s-a făcut alimentarea, vizate de șeful compartimentului transporturi (gara), în sensul că stațiile „Peco” respective corespund traseului indicat în foile de parcurs.

Lunar, gestorarii de bonuri cantități fixe vor întocmi situația centralizatoare, pe care împreună cu cotoarele anulate de stațiile „Peco” o vor

predea serviciului contabilității pentru înregistrarea în evidențele contabile.

Modificarea situațiilor centralizatoare și a fișelor de justificare a bonurilor cantității fixe a fost efectuată de comisia guvernamentală pe baza unor propuneri primite din partea centralei și a unor beneficiari.

● **TOMA DRAGOMIR, Apoldu de Jos, Sibiu** — Potrivit prevederilor art. 16 din Legea nr. 1/1977, impozitul pe fondul total de retribuție se suportă de unitățile economice de stat, după caz, din costurile de producție sau cheltuielile de circulație, iar de instituțiile de stat, din fondurile prevăzute în planurile de venituri și cheltuieli.

● **VENDEL BALOGH, Sighetu Marmației** — În conformitate cu Legea 7/1977, materialele chimice recepționate ca fiind corespunzătoare de către comisia de recepție, atunci când sînt livrate unităților subordonate, trebuie să fie însoțite de copii ale buletinelor de analiză emise de laboratorul central al Combinatului. Pentru aceasta este necesar ca materiile primice să fie depozitate pe locuri de fabricație, măsură necesară de altfel și pentru rezolvarea corectă a probelor de laborator; laboratorul central al combinatului să predea gestionarului depozitului de materii primice chimice mai multe copii ale buletinelor emise (pentru același lot de material), iar eliberarea materialelor către subunități să se efectueze în loturi omogene și în ordinea datei de fabricație.

Unitățile subordonate, prin comisia proprie de recepție, vor lua cunoștință de datele înscrise în buletinele de analiză, urmînd ca la nivelul laboratorului de secție să se execute, de la caz la caz, verificări mai cu seamă pentru materialele cu termen scurt de garanție. În cazul unor materii primice chimice cu comportare necorespunzătoare în procesul de producție (chiar dacă acestea au corespuns la analiza de laborator), subunitatea va sesiza organele CTC și laboratorul central.

● **ADRIANA FRĂȚILĂ, Cimpina** — Penalitățile pentru neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a obligațiilor asumate prin contractele economice, prevăzute în art. 47, pct. 1 din Legea contractelor economice, se calculează pe tranșe de întîrziere și anume: pentru primele 10 zile din perioada întîrziată se aplică o penalitate de 0,1 la sută, pentru următoarele 20 zile 0,2, iar pentru ceea ce depășește 30 zile, se aplică penalitatea de 0,3 la sută.

Penalitatea de 8 la sută, prevăzută la art. 47, pct. 3 din lege, se calculează și se aplică la data expirării duratei corespunzătoare îndeplinirii sarcinii din planul anual respectiv. Contractele încheiate în baza unor repartiții emise semestrial, care însă sînt date în cadrul sarcinilor din planul anual, pot fi executate — în condițiile legii — pînă la sfîrșitul anului de

plan și, ca atare, și în această situație penalitățile de 80 la sută pot fi pretinse numai la sfîrșitul anului de plan.

● **ION DRAGOMIR, Rîmnicu-Vîlcea** — În legătură cu modul de aplicare a prevederilor art. 68 și următoarele din H.C.M. nr. 792/1960, republicată la 15 decembrie 1969, vă comunicăm următoarele:

1) Dacă au fost îndeplinite prevederile textelor menționate și în cursul termenului de prescripție s-a constatat că debitorii respectivi sînt insolvăbili ori au decedat fără a lăsa nici un fel de bunuri, creanțele respective pot fi date la scădere, după împlinirea acestui termen.

2) Faptul că debitorul este plecat de la adresa cunoscută, fără a i se cunoaște noul domiciliu sau noul loc de muncă, nu poate duce la darea la scădere a debitorului.

3) Trimiterea titlului executoriu la Executorul judecătoresc nu are efectul ultimului act de executare, chiar dacă debitorul nu posedă bunuri care pot fi urmărite și valorificate. Această operațiune de trimitere constituie un act începător în executarea în sensul dispozițiilor art. 16, lit. c din Decretul nr. 167/1958, dacă au fost urmate de acte efective de executare.

● **G. BRALAȘTEANU, Rîmnicu-Vîlcea** — Perioadele lucrate ca manipulant, recepționar, lucrător comercial, primitor-distribuitor și calculator nu se includ în calculul vechimii minim necesare în funcții economice medii.

Potrivit art. 68 din Legea nr. 12/1971, persoana încadrată în muncă — cu respectarea reglementărilor în vigoare la data respectivă — fără îndeplinirea condiției de studii, poate fi trecută într-o funcție de execuție inferioară.

● **M. SEVER, București** — Nici Codul muncii și nici Regulamentul de ordine interioară nu interzic încadrarea în același compartiment de muncă a mai multor membri de familie. În toate cazurile trebuie respectate cu strictețe disciplina muncii și obligațiile de serviciu.

● **CSABA TORJINI, Miercurea Ciuc** — În prezent, absolvenții facultății de matematică nu mai pot fi încadrați în funcții economice. Muncitorul absolut al școlii profesionale în meseria de lăcătuș mecanic, poate fi promovată ca ajutor de maistru. Maiștrii sînt promovați dintre muncitorii care au absolvit școlii profesionale în meseria respectivă.

● **IOAN ALEXANDRU FILOTI, Ploiești** — Pensionarii care lucrează ca administratori și primesc indemnizație, sînt încadrați în prevederile art. 6 (alin. 2) din Legea nr. 3/1977, Hotărîrea Comisiei centrale de pensii. Pensia suplimentară li se plătește separat.

● **ADAM GHEORGHE, Timișoara** — În perioada în care lucrează, pen-

sionarii militari au calitatea de personal muncitor. În această calitate ei au obligația să contribuie la fondul destinat pensiei suplimentare care se constituie pe baza principiului mutualității între persoanele asigurate. Legea nr. 3/1977 (art. 64) nu prevede exceptarea de la obligația de a contribui cu 2 la sută a pensionarilor militari, aflați în muncă.

● **MIRCEA TAHNIC, Bacău** — Transferarea dv. ca urmare a stării sănătății, într-o funcție cu niveluri de retribuție mai mici, permite stabilirea retribuției la un nivel apropiat sau cel mult egal cu cea avută (Decretul nr. 100/1979, anexa 6). În nici un caz însă nu este posibil ca noua încadrare să depășească limita maximă a retribuției prevăzute pentru funcția în care ați fost transferat (ultima gradă).

● **IOAN TOMA, Piatra Neamț** — Din scrisoarea dv. rezultă că aflîndu-vă în concediu medical a trebuit să reluați activitatea înainte de data prevăzută în certificatul medical. În această perioadă, după reluarea activității, trebuia să fiți retribuit integral și nu cu 85 la sută din retribuție. Nu aveți dreptul la timp liber corespunzător, deoarece reluarea activității nu s-a făcut prin revenirea din concediul de odihnă. Aveți dreptul ca prin regularizarea plăților făcute din fondul asigurărilor sociale în locul fondului de retribuție, să primiți diferența de 15 la sută din retribuție, precum și — dacă e cazul — cota parte din indemnizația de conducere.

Potrivit art. 123 din Codul muncii, personalul cu funcții de conducere n-are drept la timp liber corespunzător pentru zilele prestate în scopul asigurării serviciului pe unitate.

● **CORNELIU POPESCU, București** — Încadrarea personalului muncitor se poate face numai cu respectarea prevederilor Legii nr. 12/1971. Potrivit art. 63 din această lege este posibilă — în condițiile stabilite în această dispoziție — reducerea cu doi ani a vechimii minim necesare pentru promovarea cadrelor tinere în funcții de conducere.

Tehnicianul principal care a ocupat, prin delegație, o funcție de conducere, la încetarea delegării și la revenirea în funcție își menține încadrarea avută anterior.

Codul muncii prevede la art. 173, alin. 2 că pentru orice pretenții bănești ale persoanelor încadrate în muncă față de unitate — prejudicii suferite sau drepturi neacordate — termenul de sesizare este de trei ani de la data producerii pagubelor, sau de la data cînd drepturile trebuiau să le fie acordate.

Funcția de secretar al comitetului oamenilor muncii poate fi ocupată de orice persoană încadrată în muncă în unitatea respectivă și nu numai de persoanele încadrate la compartimentele planificare sau contabilitate.

Tea prezentăm

1964 este anul de naștere al întreprinderii de mașini grele din București. După doi ani de la începutul construcției a intrat în funcțiune secția de oțelărie electrică, care în prima etapă a produs 8 sortimente de oțeluri speciale și lingouri.

A urmat punerea în funcțiune a unei forje și a unei turnătorii de mare capacitate, precum și a celei mai mari prese din țară, de 6 000 tone forță. Aceste trei secții au ridicat rapid ștacheta performanțelor întreprinderii. Astfel, de la 30 tone piese turnate s-a ajuns la 200 tone piese turnate și 125 tone piese forjate.

Din anul 1969 începe a doua etapă de dezvoltare, în care s-au pus bazele sectoarelor prelucrătoare; au intrat în funcțiune fabricile de turbine – alternatoare și mecano-sudură. O dată cu aceasta a început fabricarea turboagregatelor la 330 MW. Paralel, s-a trecut și la executarea utilajelor tehnologice pentru industria metalurgică și anume: convertizoare și cuptoare electrice pentru elaborarea oțelului, aparate și blindaje de furnal, caje de laminor etc.

Pentru industria chimică se fabrică coloane de sinteză a amoniacului, reactoare de uree și coloane refractive.

Industria materialelor de construcții are, în întreprinderea de mașini grele București un furnizor deosebit. Liniile de ciment cu o capacitate de 3 mii tone pe zi sunt cunoscute și peste hotare.

Întreprinderea de mașini grele București este furnizorul principal și pentru unitățile constructive de mașini piese grele. A livrat, de pildă, mașini și utilaje de mari performanțe pentru realizarea petrolierelor de 150 mii tdw, precum și a strungului Carusel de 16 m. În prezent se construiește aici,

ÎNTEPRINDEREA DE MAȘINI GRELE DIN BUCUREȘTI

printre altele, prin autototare, o presă de 12 mii tone forță.

Prezentăm câteva caracteristici tehnice ale preselor hidraulice tip I.M.G.B.:

- Forța de presare 1 000 tf ; 845/1890/2335 tf
- Presiunea de lucru 320 320
- Înălțimea 2450 mm 3500 mm
- Spațiul de lucru 1000 mm 1800 mm
- Ritmul de lucru 100/min. 20 ... 80/min.
- Înălțimea totală 4230 mm 9340 mm

Convertizoarele produse de I.M.G.B. au diametrul interior de $\varnothing$ 5100 mm; diametrul la gura convertizorului este de $\varnothing$ 2500 mm; unghiul de rotație 360° ; rotirea convertizorului 0,1–1 rot/min, iar raportul total de reducere $i=580:1$.

Turbinele fabricate la I.M.G.B. se remarcă prin robustețe, calitate superioară a execuției și prin marea fidelitate a parametrilor garantați.

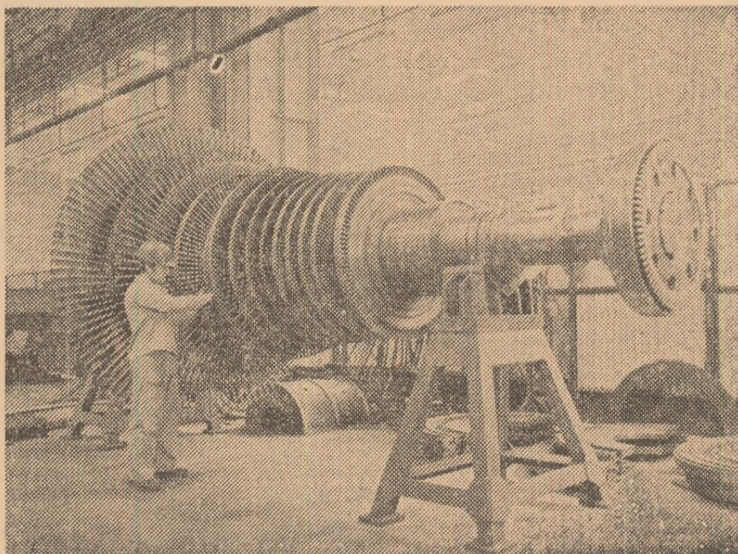
Pentru destinație exclusiv energetică, I.M.G.B. fabrică grupuri turbine-alternatoare cu condensare, de la 50 la 330 MW, cu parametri superiori în ce privește aburul, și cu randamente la nivel internațional.

Principalele caracteristici ale turbinelor energetice sunt:

Tip	Putere MW	Presiunea vaporilor atm.	Temperatu vaporilor C°
FIL-150	150	186	535
FIC-330	330	186	535
NIC-220	220	44	289
NIC-650	650	44	289
NIC-650	650	186	535

Dotarea cu utilaje moderne, de mare productivitate, adaptarea tehnologiilor de vîrf cunoscute pe plan internațional și personal cu înaltă calificare – sunt premisele care fac din I.M.G.B. un furnizor competitiv.

Ion VASILESCU

Rotor de joasă presiune pentru turbinele de 330 MW